

Krizové řízení a bezpečnostní systém České republiky

**Prof. Ing. Bedřich Šesták, DrSc.; Ing. Ján Hrivnák, CSc.; JUDr. Vladimír Souček;
Mgr. Jan Tvrdek; Ing. Lubomír Polívka; Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.**

Anotace

Příspěvek se věnuje dvou stěžejním aspektům bezpečnostní problematiky respektive krizového řízení v České republice. Nejprve bude řeč o samotné definici pojmu krizové řízení a dalších výrazů, souvisejících s problematikou krizového řízení (včetně analýza rizik a krizových stavů). Pak přijde na řadu bezpečnostní systém České republiky, a to jak ústřední úroveň, tak územní prvky bezpečnostního systému České republiky, respektive konkrétní složky bezpečnostního systému.

Klíčová slova

Krizové řízení, bezpečnostní systém, krizové stavy, analýza rizik.

Summary

The paper deals with two crucial aspects of security issues or crisis management in the Czech Republic. First, it is concentrated on the very definition of crisis management and other expressions related to issues of crisis management (including risk analysis and crisis situations). Then comes the description of the individual elements of the security system of the Czech Republic, both central level and territorial elements of the security system, as well as the specific components of the security system.

Keywords

Crisis management, security system, crisis situations, risk analysis.

Krizové řízení a jeho definice; základní pojmy, související s problematikou krizového řízení; analýza rizik; krizové stavy

① Úvod ke studiu. Shrnutí probíraného tématu.

V rámci Evropy a Severní Ameriky vznikla řada **systémů ochrany společnosti před přírodními i společenskými riziky** (přírodní pohromy, průmyslové havárie a člověkem úmyslně způsobené incidenty). Ani v rámci mezinárodních platforem nebyl přijat přístup, který by tuto oblast sjednocoval a standardizoval. **Z tohoto důvodu je oblast krizového (nouzového, katastrofického apod.) řízení pojmově velmi nejednotná.** Například v Evropě se pro komplexní i dílčí činnosti v oblasti krizového řízení vedle tohoto pojmu užívají různé pojmy ochrana (obrana) obyvatelstva, nouzové plánování, civilní nouzové plánování, civilní nouzová připravenost, ochrana před katastrofami, ochrana kritické infrastruktury apod., které mají často obdobný význam. Následující text se snaží sledovanou oblast ve zkratce popsat, s ohledem na situaci v České republice.

Terminologie v bezpečnostní oblasti České republiky

V následujícím textu jsou uvedeny a vysvětleny některé pojmy, které souvisejí s problematikou mimořádných událostí a krizových situací. Jedná se o výrazy, jež se vyskytují v právních předpisech i v právně nezávazných dokumentech. Určitým instrumentem pro orientaci v tématu je „**Terminologický slovník: krizové řízení a plánování obrany státu**“, jehož aktuální znění pochází z roku 2009 a již částečně zastarává, respektive nepokrývá určité frekventované pojmy (což je zřejmé například s ohledem na tematiku ochrany kritické infrastruktury, viz níže). Aktualizace tohoto slovníku se v současnosti připravuje. Při rozhodování **jaký pramen využít k výkladu pojmu z oblasti bezpečnostního systému státu** lze doporučit následující postup:

1. Přednostně je třeba použít **výklad pojmů z právních předpisů** dle jejich významu: ústava a ústavní zákony – zákony – prováděcí právní předpisy – interní akty řízení apod. Pokud se vyskytuje v různých zákonech stejný pojem s různým výkladem, např. pojem „**bezpečnost**“ pak je nutno volit tu úpravu, která se vztahuje k zpracovávanému tématu, např. význam pojmu bezpečnost podle **ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky** (viz níže),
2. Pokud není pojem v právním předpise, tak použít **výkladový materiál, na kterém se společně dohodly subjekty veřejné správy**, které primárně odpovídají za bezpečnost státu. Příkladem takového instrumentu je již zmíněný „**Terminologický slovník: krizové řízení a plánování obrany státu**“, který byl vydán na základě konsensu ústředních a některých územních správních úřadů.
3. Pokud nelze použít prameny dle předchozích odstavců, tak pak zbývá možnost použití **dalších pramenů**, jako jsou odborné publikace, účelové terminologické slovníky pro dílčí použití, metodiky apod. Problémem této volby je skutečnost že zde uváděné pojmy mají řadu různých výkladů a v některých pramenech si i navzájem odporují.

☞ Pojem k zapamatování.

Pojem **bezpečnost** není v současné době platných právních předpisech, ani v odborné literatuře jednotně vymezen. Terminologický slovník k pojmu bezpečnost uvádí: „Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.“

Obecně se pod pojmem „bezpečnost“ může rozumět společností (státem) stanovená (garantovaná) schopnost zamezení toho, aby konkrétní riziko překročilo únosnou mez. Pro zajištění bezpečnosti (omezení stávajících i potenciálních hrozeb) se odpovědný subjekt, např. stát, popř. mezinárodní organizace, efektivně připravuje řešit možná ohrožení. Hrozby mohou směřovat např. vůči obyvatelstvu, svrchovanosti státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším společenským zájmům.

Přitom je třeba zmínit určitou „nedostatečnost“ češtiny, například oproti angličtině, která obsahuje k bezpečnosti dva výrazy: **security** (ve smyslu aktivního zajišťování či dosahování bezpečnosti či zabezpečení formou činností osob, systémů apod. – viz např. Security Guard = bezpečnostní stráž), **safety** (ve smyslu pasivní bezpečnosti užívané zejména k vlastnosti předmětů, charakteristice stavu apod. – viz např. Safety Belt = bezpečnostní pás, Safety Matches = bezpečnostní zápalky). Oba pojmy se s rozlišením smyslu užívají v řadě jazyků světa v oblasti krizového řízení, v technické oblasti nebo pojišťovnictví.

☞ Pojmy k zapamatování.

V návaznosti na platné právní předpisy v České republice a s ohledem na působnost ústředních orgánů státní správy lze dovést, že bezpečnost státu (ale i jiného objektu) může vykazovat svůj vnější a vnitřní rozměr.

- **Vnější bezpečnost státu** se rozumí zajištění územní celistvosti, vnější svrchovanosti a nezávislosti státu, nedotknutelnosti jeho státních hranic a ochrana jeho zastupitelských úřadů, členů diplomatického sboru a dalších občanů (zejména v případě hrozby mimořádné události v zahraničí nebo po jejím vzniku).
- **Vnitřní bezpečnost státu** pak v širším významu znamená zachování a zajištění vnitřních funkcí státu, ochranu jeho demokratických základů, ochranu vnitřního pořádku, bezpečnosti a zákonnosti, ochranu životů a zdraví, majetkových hodnot a životního prostředí před hrozbami majícími původ na území státu.

V současnosti je hranice mezi vnitřní a vnější bezpečností značně neostrá a stejně tak se prolínají i dopady jednotlivých bezpečnostních opatření. Nelze tedy často jednoznačně tvrdit, že se konkrétní ohrožení či aktivity vztahují jenom k jednomu z rozměrů bezpečnosti.

Specifika jednotlivých hrozeb, odpovědnost za jejich řešení, nástroje a opatření užívané snižování jejich dopadů na chráněné společenské zájmy a další hlediska nám umožňují je klasifikovat do oblastí. Krizový management se sjednotil na **dělení hrozeb a opatření do následujících oblastí:**

- ochrana obyvatelstva a životního prostředí při **přírodních pohromách, haváriích, epidemiích**, a to zejména za využití složek integrovaného záchranného systému;
- zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku při ohrožení zákonnosti (zkráceně **vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek**);
- zajištění obrany státu při ohrožení suverenity a vnějšímu vojenskému napadení státu a spojenců (zkráceně **obrana státu**);
- ochrana ekonomiky a většiny oblasti kritické infrastruktury zaměřených na uspokojení základních životních potřeb v oblasti materiálního zajištění a služeb (zkráceně **ochrana ekonomiky a kritické infrastruktury**).

Bezpečnost je třeba chápat komplexně.

Fungující **bezpečnostní systém** je třeba vytvářet jako systém komplexní, který zajišťuje propojenost roviny politické (zásadní vnitropolitická a zahraničněpolitická rozhodnutí), zákonodárné, vojenské, zajišťování vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, roviny hospodářské a finanční, stejně jako např. sociální atd.

Základní funkcí bezpečnostního systému je plánování, řízení, koordinace a vyhodnocování činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnosti státu. Bezpečnostní systém musí adekvátně a operativně reagovat na hrozby a rizika a musí být schopen koncepčně a dlouhodobě reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí.

Splnění uvedených předpokladů a komplexní chápání pojmu zajištění **bezpečnosti státu** v České republice **vychází z bezpečnostních dokumentů** přijatých jednak vládou České republiky, ale i z dokumentů přijatých na mezinárodní úrovni, především v rámci Severoatlantické aliance a Evropské unie. Komplexní chápání bezpečnostní agendy v České republice rovněž vyplývá ze znění konkrétních zákonů a navazujících právních norem (**ústavní zákon č. 1/1993 Sb.**, Ústava České republiky a **ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky** a navazující, takzvaná **branná a krizová legislativa**).

Bezpečnostní systém České republiky tvoří vzájemně propojené prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, prvky územní samosprávy, ale i právnické a fyzické osoby, nesoucí svůj díl odpovědnosti za zajištění bezpečnosti České republiky. Více o něm bude zmínka v **pasážích/kapitolách 3 a 4.**

Pojem **bezpečnost** má v bezpečnostním systému České republiky dále užší a širší význam. V **užším významu** se týká řešení rizik pouze v působnosti **Ministerstva vnitra** a **Policie České republiky** (vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek dle **kompetenčního zákona** a **zákona o Policii České republiky**) a v **širším významu** obsahuje komplexní odpovědnost za řešení všech druhů rizik (bezpečnost státu dle **ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**).

Výčet dalších základních pojmů

☛ Pojmy k zapamatování.

Mimořádná událost: Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (§2 písm. b) **zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů**). Poznámka: v širším významu se mimořádná událost může týkat i rizik, při kterých se neprovádějí záchranné a likvidační práce. Tento nebo obdobný pojem používá řada dalších zákonů pro použití mimořádných opatření k řešení dalších specifických mimořádných událostí nebo mimořádných situací (např. **zákon o vodách, zákon o ochraně veřejného zdraví, energetický zákon** atd.).

Krizová situace: Mimořádná událost podle **zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému**, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (§2 písmena b) **zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů**). **Poznámka:** V případě, že nastane, zpravidla dochází k ohrožení důležitých hodnot, zájmů či statků státu a jeho občanů, a nebezpečí, které hrozí, nelze odvrátit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních a jiných služeb a právnických a fyzických osob.

Pohroma: Jev, který je důležitý z hlediska bezpečnosti chráněných zájmů České republiky a který vede nebo může vést k nepřípustnému dopadu na chráněné zájmy České republiky (porucha, nehoda, havárie, pohroma, kalamita, katastrofa).

Katastrofa: Událost, která nastává v důsledku lidské nebo přírodní činnosti a ničivě postihuje přírodu nebo společnost. Jedná se o událost, která negativním způsobem pozměňuje původní status prostředí.

Havárie (závažná): 1) Mimořádná událost vzniklá při provozu technických zařízení a budov nebo výrobou, zpracováním, skladováním, užitím a přepravou nebezpečných látek. 2) Mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost, například závažný únik, požár nebo výbuch, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu nebo zařízení, v němž je nebezpečná látka vyráběna, zpracovávána, používána, přepravována nebo skladována, a vedoucí k vážnému ohrožení

nebo k vážnému dopadu na životy a zdraví lidí, hospodářských zvířat a životní prostředí nebo k újmě na majetku.

Záchranné práce: Činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin (§2 písm. c) **zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů**).

Likvidační práce: Činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí (§2 písmena d) **zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů**).

Mimořádná opatření představují opatření, umožňující **omezení některých práv a svobod v zájmu ochrany významných společenských hodnot**. Tato opatření obsahuje celá řada zákonů z oblasti obrany státu a ochrany obyvatelstva, zákonnosti a bezpečnosti, životního prostředí, hospodářských činností apod. **Poznámka:** Stát současně chrání vedle vnitřní bezpečnosti České republiky i své zájmy v zahraničí, včetně zajištění ochrany zastupitelských úřadů České republiky, členů diplomatického sboru a dalších občanů České republiky, zejména v případě hrozby mimořádné události v zahraničí nebo po jejím vzniku. **Krizová opatření** prováděná podle krizového zákona pak často znamenají **zásah do práv a povinností osob**.

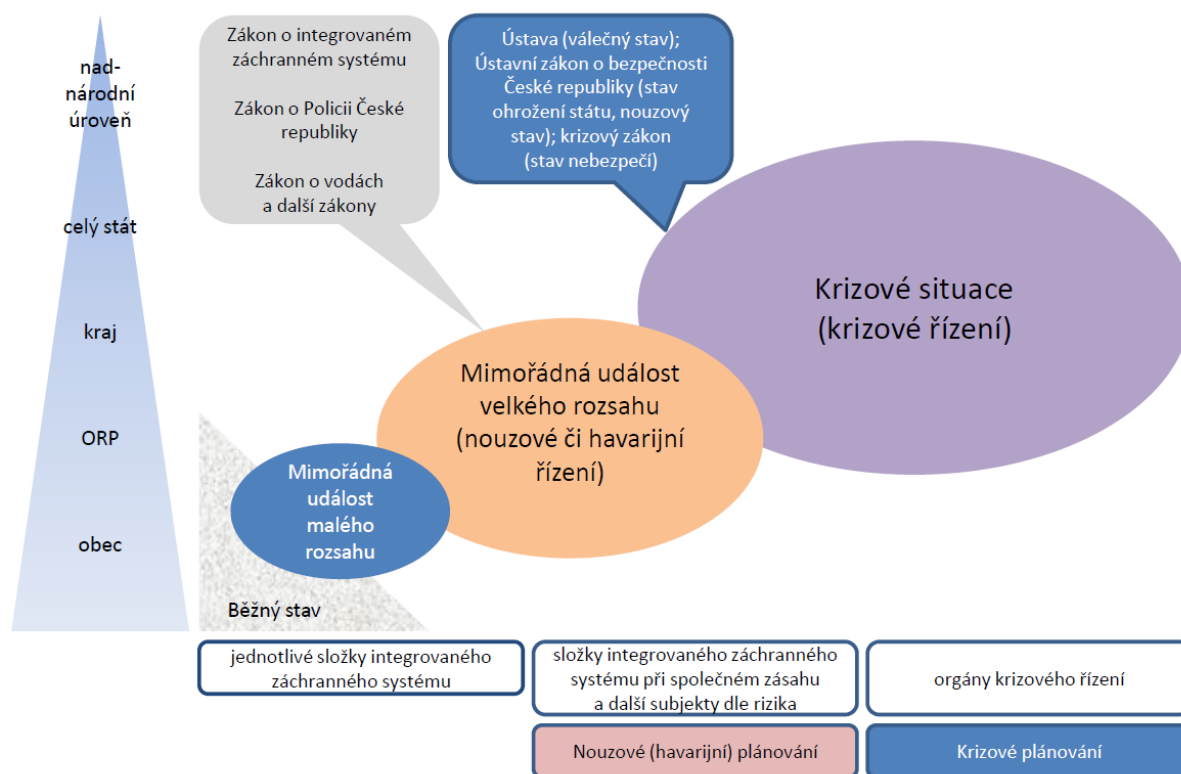
Intenzita ohrožení může dosahovat značného rozsahu, pak je možno vyhlásit **nouzový stav** (článek 5 odst. 1 **ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**); pokud nedosahuje značného rozsahu, tak je možno vyhlásit **stav nebezpečí** (§ 3 odst. 1 **krizového zákona**) V návaznosti na intenzitu ohrožení lze obecně klasifikovat mimořádné události z hlediska jejich závažnosti a způsobu jejich řešení ve třech základních úrovních:

- **Mimořádné události místního charakteru**, které neohrožují větší počet osob ani další významné společenské a materiální hodnoty (např. malé povodně, havárie dopravních prostředků, požáry, místní kriminalita, běžné chřipkové epidemie, mezilidské konflikty místního charakteru apod.). Opatření proti dopadům těchto událostí jsou zejména v pravomoci místních orgánů veřejné správy a příslušných místních bezpečnostních a záchranných složek;
- **Závažné mimořádné události**, jejichž řešení je v působnosti velkého počtu subjektů veřejné správy, provozovatelů nebezpečných činností apod. a je upraveno v řadě specifických zákonů. Rovněž příprava a realizace množství „mimořádných“ opatření je obsahem řady zákonů (např. **zákon o Policii České republiky, atomový zákon, trestní zákoník, zákon o vodách, zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky, zákon o integrovaném záchranném systému, zákon o ochraně veřejného zdraví** atd.). V návaznosti na tyto právní předpisy uplatňují orgány veřejné správy své mimořádné pravomoci a pomocí svých organizačních a výkonných složek zabezpečují

vhodnou regulaci, bezpečnostní a záchrannou činnost, kontrolu, včetně uplatňování sankcí apod. Příprava vhodných mimořádných opatření a zabezpečení spolupráce jednotlivých úřadů, výkonných složek a osob se na teritoriu provádí zejména v havarijních plánech územních orgánů krizového řízení;

- **Nejzávažnější mimořádné události**, k jejichž řešení nepostačují výše uvedené prostředky a mimořádná opatření. Proto je pro zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrany jejích demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot nutno zavést krizové postupy a vyhlásit krizová opatření, včetně nezbytného zásahu do práv a svobod právnických a fyzických osob. Krizová opatření vzhledem ke svému použití při řešení nejzávažnějších ohrožení většinou zasahují do práv a svobod významněji než mimořádná opatření uvedená výše (ve druhém odstavci). Vyhlášením příslušného **krizového stavu** hejtman, vláda nebo Parlament České republiky zavádí ze zákony uvedených důvodů na určitou dobu a pro určité území krizová opatření, ve kterých zejména uvedou, která práva a svobody omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají. Postupy a krizová opatření se připravují pomocí krizových plánů a prověřují formou **cvičení orgánů krizového řízení**.

Ilustrace: Grafické vyjádření závažnosti možných ohrožení a nástrojů orgánů krizového řízení využívaných pro jejich řešení z hlediska stávajících právních předpisů:

Subjekty odpovědné za řešení mimořádných událostí a krizových situací

Mezi subjekty odpovědné za řešení mimořádných událostí a krizových situací, patří zejména:

Vedoucí pracovníci resortů, úřadů, výkonných složek, organizací atd. odpovídají za celkovou připravenost daného subjektu na činnost za krizových situací a za ochranu svých pracovníků a svěřených hodnot před účinky krizových situací. K zabezpečení této odpovědnosti si v souladu s krizovým zákonem nebo z vlastního rozhodnutí vytvářejí odborný orgán krizového řízení – pracoviště krizového řízení podle krizového zákona, kterým je odborný pracovník (pracoviště) koordinující přípravu krizových opatření apod.

Odborný orgán krizového řízení (pracoviště krizového řízení, krizový manažer apod.) zabezpečuje koordinaci příprav na krizové situace v působnosti určené vedoucím pracovníkem, který jej zřídil. K tomu zejména koordinuje krizové plánování, vytváří podmínky pro realizaci krizových opatření, činnost krizových štábů, cvičení, zavádění informačních systémů krizového řízení, vzdělávání v oblasti krizového řízení, provádění kontrol atd. V rámci své koordinační působnosti připravuje podklady pro řídicí akty vedoucího pracovníka (pokud má pověření, tak je sám vydává) s cílem zajistit vlastní připravenost jednotlivých organizačních celků na **krizové stavy**. Tento odborný orgán krizového řízení nenahrazuje ani nepřebírá specifickou činnost (působnost) ostatních organizačních celků daného subjektu.

Jednotlivé organizační celky (útvary) příslušného subjektu odpovídají za vlastní připravenost na zajištění (pokračování) vymezené činnosti za **krizových stavů**, přípravu a realizaci krizových opatření ve svěřené působnosti a zajištění ochrany svých pracovníků a pracovišť před účinky mimořádných událostí a krizových situací.

Shrnutí dosavadních zjištění: Je nutno odlišovat od sebe **mimořádné události**, které jsou zvládnutelné pomocí mimořádných opatření v rámci standardní úrovně činnosti zodpovědných orgánů, a **krizové situace (po vyhlášení krizového stavu)**, při jejichž řešení je nutno použít krizových opatření podle krizového zákona, která většinou znamenají závažnější zásah do práv a svobod.

🔊 Pojmy k zapamatování.

Celá následující pasáž je věnována výkladu důležitých pojmů.

Hrozba a riziko a analýza rizik

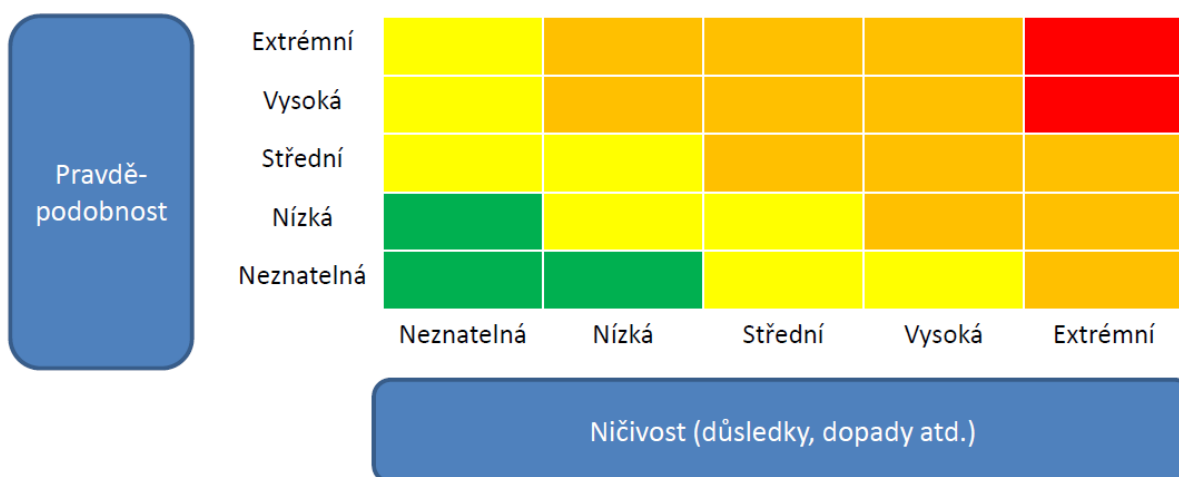
Riziko je chápáno jako možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. S rizikem jsou těsně spjaty dva pojmy:

1. Pojem **neurčitého výsledku**, o němž se implicitně uvažuje ve všech definicích rizika: výsledek musí být nejistý. Máme-li hovořit o riziku, musí existovat alespoň dvě varianty řešení. Víme-li s jistotou, že dojde například ke ztrátě, nelze hovořit o riziku.
2. Alespoň jeden z možných výsledků je **nežádoucí**.

Hrozbou se v nejobecnějším smyslu slova rozumí jakýkoli fenomén, který má potenciální schopnost poškodit zájmy konkrétního subjektu. Hrozba může být přírodním, tedy na lidské činnosti přímo nezávislým jevem nebo může být aktérem nadaným vůlí a úmyslem – jedincem, skupinou, organizací, státem.

Hrozbě lze čelit protiopatřeními, která však mohou být velice nákladná, a přitom nikoli stoprocentní. Pokud jsou zdroje na protiopatření omezené (a to jsou skoro vždy), je třeba váhat, jak je investovat. Ke slovu přichází proměnné jako je „**ničivost**“ a „**pravděpodobnost**“ (viz následující tabulky). Pokud existuje vysoce ničivá hrozba a zároveň vysoké riziko toho, že se uskuteční, je třeba investovat do jejího omezení nebo zničení. Ale jen málokdy je situace tak jednoduchá. Mnohem častější jsou hrozby sice velmi ničivé, ale zároveň málo pravděpodobné (např. teroristický útok za použití jaderných technologií), nebo velmi časté, ale relativně málo ničivé (například extremistická propaganda na Internetu). Investice a opatření jsou tak zpravidla široce rozprostřena a vrcholní představitelé konkrétní země nebo bezpečnostní složky musí váhat, kam své síly a prostředky nasměrovat.

Ilustrace: Vzájemný vztah mezi oběma výše uvedenými proměnnými je někdy demonstrován pomocí příkladu možné související barevné škály (kdy „červené“ eventuality je třeba řešit s největším důrazem):

Tabulka: Pravděpodobnost hrozby

významnost	Možná četnost incidentu
řídka	Událost se může vyskytnout jen ve výjimečných případech.
nepravděpodobná	Událost se může občas vyskytnout.
střední	Událost se vyskytuje s jistou pravidelností.
pravděpodobná	Událost se vyskytne pravděpodobně ve většině případů.
téměř jistá	Událost je očekávána ve většině případů.

Tabulka: Dopady hrozby na chráněné zájmy

významnost	Popis projevů hrozby
nevýznamná	Žádná zranění; nevýznamné ztráty či poškození majetku; cíle a plány zůstávají beze změny.
nízká	Lehká zranění; událost plošně omezena na danou lokalitu; středně významné ztráty či poškození majetku; cíle a plány mírně pozměněny.
střední	Těžší zranění, vyžadující zdravotnický zákrok; událost zůstává omezena na danou lokalitu jen díky zásahu zvenčí; značné ztráty či poškození majetku; cíle a plány zřetelně pozměněny.
Vysoká	Těžká zranění s následkem hospitalizace nebo smrti; událost není plošně omezena na danou lokalitu a k jejímu zvládnutí je zapotřebí pomoci bezpečnostních složek; rozsáhlé ztráty či poškození majetku; klíčové plány a funkce významně pozměněny.
Katastrofická	Četná úmrtí; událost se šíří z dané lokality se škodlivými účinky na řadu složek a vyžaduje rozsáhlá obnovná opatření; kritické ztráty; plány a klíčové funkce zničeny nebo těžce pozměněny.

Hrozby a rizika nejsou stabilní, ale velmi **dynamicky se vyvíjejí**. V neposlední řadě může být řeč o hrozbách abstraktních (například poškození dobrého jména státu), které však mohou velmi snadno přerůst v hrozbu konkrétní (odliv zahraničních investic, propad ekonomiky).

Hodnocení rizik je integrální součástí aktivit, zaměřených na ochranu základních zájmů státu (ochranu životů a zdraví osob, majetku, životního prostředí, bezpečnosti obyvatelstva a aktuálně v poslední době ochraně kritické infrastruktury). Hodnocení rizik je možné důsledně provádět zpravidla pouze na základě konkrétních, pravdivých a ověřených podkladů (ve vztahu ke konkrétní živelné pohromě, nehodě, havárii, útoku atd.), které se vztahují k určitému definovanému prostoru (území) a času.

Proto je třeba používat **otestovaný soubor kritérií**, který zaručuje objektivitu, nezávislost a nezájatost hodnocení. V řadě případů jsou posuzované problémy komplexní nebo mají mnoho nejistot a neurčitostí, což způsobuje, že je třeba použít vícekriteriální expertní metody.

Vzhledem ke složitosti a rozmanitosti vzniku živelních pohrom, nehod, havárií, útoků apod. na jedné straně a kvality, vypovídací schopnosti a homogenity dostupných datových souborů na straně druhé, není možno vypracovat žádné obecné pokyny pro stanovení rizik. Vždy je třeba nejprve provést odborné posouzení: vstupních dat; požadavků a předpokladů určité metodiky; konkrétního cíle analýzy a hodnocení rizik a na základě tohoto posouzení provést výběr vhodného postupu. Výběr vhodné metodiky určení rizik do nemalé míry závisí na tom, zda známe nebo můžeme stanovit rozložení živelních pohrom, průmyslových havárií,

úmyslných útoků apod. v prostoru a v čase lze spočítat četnostní jejich rozložení či dopad pro určité území a zvolený časový interval, dále vypočítat a zmapovat ohrožení.

Otázkou rovněž je, zda známe nebo můžeme stanovit rozložení dopadů živelných pohrom, nehod, havárií, útoků apod., stanovit scénáře dopadů ve variantním provedení a pravděpodobnosti jejich výskytu. Pro analýzu a hodnocení rizik je přitom k dispozici řada metodik a v dnešní době i softwarových nástrojů (např. EFFECTS, TEREX, ROZEX, ALOHA). Jsou založeny na fyzikálních modelech, které jsou jednodušší či složitější, což pochopitelně předurčuje lepší či horší správnost a spolehlivost výsledků.

Analýza rizika se pokouší odpovědět v nejužším slova smyslu na tři základní otázky:

- a) Proč (z jakého důvodu) a co se může pokazit? (fáze identifikace prvků rizika).
- b) S jakou pravděpodobností se to může stát? (fáze analýzy výskytu mimořádné události).
- c) Jaké budou následky? (fáze analýzy škod a ztrát).

V uvedených třech otázkách je shrnut nejobecnější požadavek na jakoukoli analýzu rizika. V případě, že analyzujeme riziko na teritoriu, pak nás musí dále zajímat, jak vzniklé riziko může dále ovlivnit územní celek a jaké vazby má mimořádná událost na své okolí. To znamená, že dojde k definování otázky čtvrté – **analýza ohrožení**:

- d) Jak mimořádná událost ohrozí naše území? (fáze analýzy vazebnosti).

Analýza ohrožení je zhodnocení působení konkrétní hrozby s ohledem na bezpečnost, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, životy a zdraví osob, majetku nebo životního prostředí. V analýze ohrožení jsou uvedeny zejména předpokládané následky působení konkrétních hrozeb na území.

Přístup k rizikům z nadnárodního pohledu

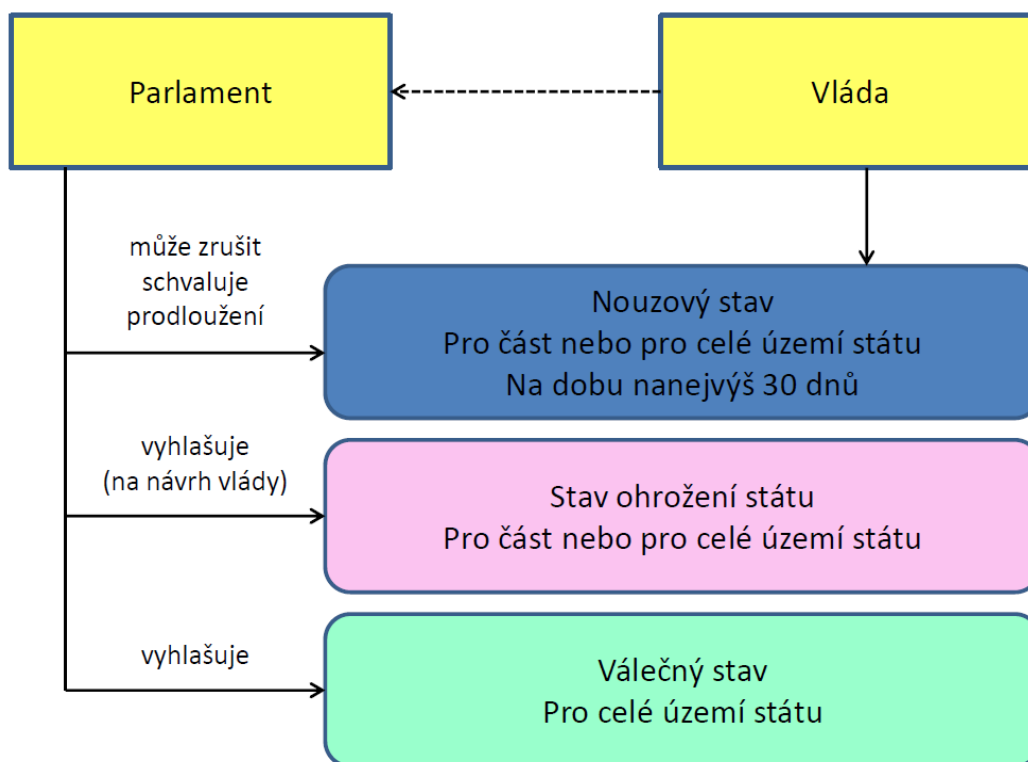
U některých států je základní systémové členění problematiky příprav společnosti na možná rizika rozděleno podle závažnosti těchto ohrožení a tomu je pak přizpůsobena odpovědnost za přípravu a řešení těchto rizik:

Rizika ohrožující stát jako celek: Jejich řešení a příprava opatření je v centrální působnosti (zejména cestou ústředních správních úřadů). Většinou se systémy příprav na hrozby vyvolávající krize celostátního dopadu nazývají **krizové plánování, krizové řízení** apod. Mezi tato „krizová“ ohrožení se zejména počítá vnější vojenské ohrožení, útok na demokratické základy státu a společenské zřízení, terorismus, útok na měnu a hospodářský systém, nedostatek energií celostátního rozsahu, rozsáhlé epidemie apod. Tyto krize většinou splňují některý ze dvou základních znaků:

- a) ohrožení suverenity, bezpečnosti a územní celistvosti státu;
- b) jiná velmi závažná ohrožení, která nejsou schopny řešit územní správní orgány;

Rizika ohrožující část území státu: U těch se předpokládá, že je územní (místní) správní orgány budou schopny vyřešit, byť s pomocí státu. Většinou jsou sem řazeny živelní pohromy, havárie, požáry, nehody apod. Zahraniční systémy připravenosti na uvedená ohrožení se nazývají **nouzové plánování (řízení), civilní nouzová připravenost, ochrana obyvatelstva** apod. V České republice je připravenost území na většinu uvedených ohrožení řešena v havarijních plánech krajů a obcí, na které navazují krizové plány orgánů krizového řízení.

Specifickou pozornost v této souvislosti vyžadují **materiály (normy), operující s určitou „stupňovitou“ logikou**. V první řadě je přítom třeba zmínit **ústavní zákon č. 1/1993 Sb.,** článek 43 odst. 1 a **ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**.

S nimi souvisí vyhlášení tří ze čtyř tzv. „**krizových stavů**“ v rámci státu.

Druh	Vyhlašující orgán	Důvod	Územní rozsah	Časová účinnost
Válečný stav	Parlament na návrh vlády	Napadení státu nebo potřeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.	Celý stát	Bez omezení
Stav ohrožení státu	Parlament na návrh vlády	Bezprostřední ohrožení svrchovanosti nebo územní celistvosti státu anebo jeho demokratických základů.	Celý stát nebo jeho část	Bez omezení
Nouzový stav	Vláda (předseda vlády)	Živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiné faktory, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost ve státě.	Celý stát nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů; prodloužení je přípustné po předchozím souhlasu Parlamentu

Čtvrtý krizový stav pak pokrývá **zákon č. 240/2000 Sb.** (krizový zákon):

Druh	Vyhlašující orgán	Důvod	Územní rozsah	Časová účinnost
Stav nebezpečí	Hejtman (primátor hl. m. Prahy)	Jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému.	Celý kraj nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů; prodloužení je přípustné jen se souhlasem vlády

@ Odkazy na další studijní podklady, určené k doplnění a rozšíření poznatků

- [Fredegar Former, Přehled metodik pro analýzu rizik k systému krizového řízení v České republice](#)
- [Business Info: Postup a metody analýzy rizik](#)
- [Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky](#)

Bezpečnostní systém České republiky: ústřední úroveň

① Úvod ke studiu. Shrnutí probíraného tématu.

Pojmem **bezpečnostní systém** se rozumí plánování, řízení, koordinace a vyhodnocování činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnosti státu. Systém musí adekvátně a operativně reagovat na hrozby a rizika a musí být schopen koncepčně a dlouhodobě reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí. Fungující **bezpečnostní systém je třeba vytvářet jako systém komplexní**, který zajišťuje propojenost roviny politické (zásadní vnitropolitická a zahraničněpolitická rozhodnutí), zákonodárné, vojenské, roviny zajišťování vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, roviny hospodářské a finanční, stejně jako aspekty sociální a další. Bezpečnostní systém České republiky tvoří **vzájemně propojené prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, prvky územní samosprávy, ale i právnické a fyzické osoby**, nesoucí svůj díl odpovědnosti za zajištění bezpečnosti státu.

Bezpečnostní systém jako komplexní systém určený k ochraně státu a společnosti

Na úvod nebude od věci nechat nejprve „promluvit“ jeden ze stěžejních a zároveň nejnovějších dokumentů České republiky, vztahujících se k tématu bezpečnosti včetně krizového řízení, kterým je „[Bezpečnostní strategie České republiky](#)“ – aktualizované znění k roku 2011. Tento dokument v pasáži „Institucionální rámec zajištění bezpečnosti“ hovoří o tom, že: „K zajištění svých bezpečnostních zájmů České republiky vytváří a rozvíjí komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, který je propojením roviny politické (vnitřní a zahraniční), vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, hospodářské, finanční, legislativní, právní a sociální. Základ tohoto systému je především v legislativním vyjádření působností a vzájemných vazeb jednotlivých složek (zákonodárné, výkonné, soudní moci, územní samosprávy a právnických a fyzických osob) a jejich vazeb mimo bezpečnostní systém a ve stanovení jejich povinnosti. Bezpečnostní systém České republiky plní funkci institucionálního rámce/nástroje při tvorbě a realizaci bezpečnostní politiky ... Fungování bezpečnostního systému, výstavba a rozvoj schopností jeho jednotlivých složek, hospodářské a finanční zabezpečení představují dlouhodobý a náročný proces využívající praktických zkušeností jednak z řešení různých krizových situací, jednak ze systematické přípravy (například formou různých cvičení) a preventivního působení jednotlivých složek. Bezpečnostní systém musí neustále reagovat na měnící se podmínky a změny v bezpečnostním prostředí a vznikající nové hrozby. Z tohoto důvodu je bezpečnostní systém České republiky potřeba vnímat jako otevřený a dynamicky se vyvíjející systém ...“

Splnění uvedených předpokladů a komplexní chápání pojmu zajištění bezpečnosti státu vychází jednak z „domácích“ z bezpečnostních dokumentů, jednak z dokumentů přijatých na mezinárodní úrovni, především v rámci [Severoatlantické aliance](#) a [Evropské unie](#).

Komplexní chápání tuzemské bezpečnostní agendy rovněž vyplývá ze znění konkrétních zákonů a navazujících právních norem ([ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky](#)

a [ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky](#) a navazující, takzvaná [branná a krizová legislativa](#)).

🔊 Pojem k zapamatování.

Bezpečnostní politika státu. Bezpečnostní politiku státu je třeba chápat jako činnost při definování základních státních zájmů a cílů (a prostředků k jejich dosažení) v oblasti zajišťování bezpečnosti. Slouží k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních (bezpečnostních) závazků. Bezpečnostní politika České republiky vychází z **principu nedělitelnosti bezpečnosti**.

Bezpečnostní politiku státu (ať již zpravidla nebo v případě České republiky) tvoří pět základních **komponentů**:

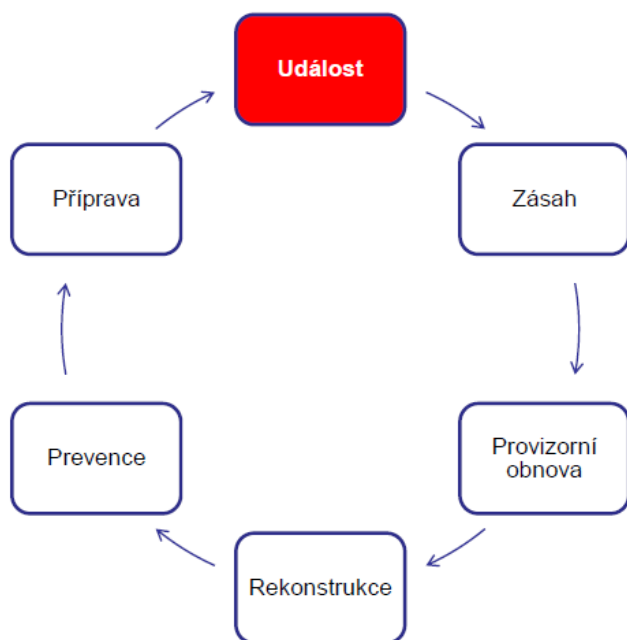
- zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu;
- obranná politika;
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti;
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu;
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.

Tyto komponenty jsou chápány jako rovnocenné a navzájem provázané. První tři komponenty jsou někdy chápány jako „pilíře“ a poslední dva jako „průřezové“ aspekty.

Při zajišťování bezpečnosti je důležité aktivní a preventivní působení v celém spektru bezpečnostní politiky. Především se jedná o prohlubování mezinárodní spolupráce a účast České republiky ve spojeneckých aliancích, zapojování veřejnosti do dílčích aktivit při

zajišťování bezpečnosti, stejně jako vytváření podmínek pro takové aktivity. **Bezpečnostní politika, a to je třeba zdůraznit, je nikdy nekončícím procesem.** Nikdy se nepodaří bezpečnostní prostředí zafixovat jednou provždy.

Bezpečnostní strategie státu

Bezpečnostní strategii státu lze chápat jako určitý přístup, který charakterizuje bezpečnostní politiku jako souhrn opatření a kroků za účelem prevence a eliminace hrozeb, a z nich vyplývajících rizik, s cílem zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu občanů/veřejnosti a státu.

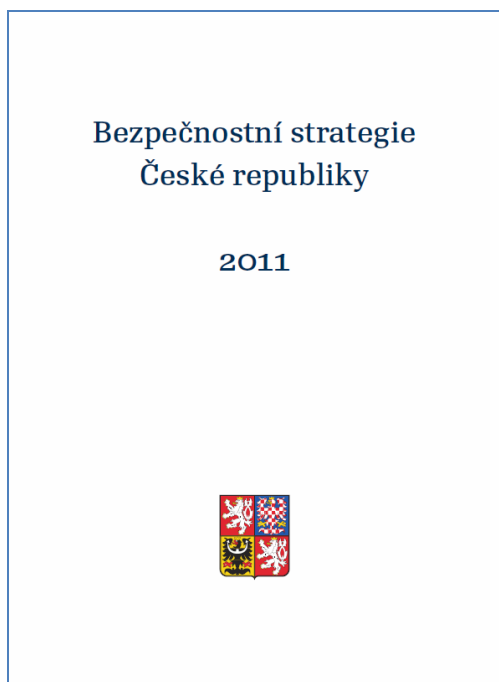
Poznámka: Ačkoli stále celá řada strategických dokumentů operuje s pojmem „občan“, je třeba si uvědomit, že řada osob na území státu do této kategorie nespadá (turisté, osoby s dlouhodobým povolením k pobytu). Z tohoto důvodu například Evropská unie doporučuje používat spíše pojem „obyvatel“ či „rezident“ (v rámci tohoto studijního materiálu je používán všeobjímající pojem „veřejnost“ nebo „nej/širší veřejnost“).

Bezpečnostní strategie České republiky

[Bezpečnostní strategie České republiky](#) je základním koncepčním dokumentem bezpečnostní politiky státu. Vymezuje zájmy země, obecná bezpečnostní rizika, definuje dlouhodobé záměry a opatření, jejichž cílem je zajištění podmínek pro mírový vývoj a hospodářskou prosperitu České republiky a zabezpečení jejích obyvatel. Jako základní koncepční a strategický materiál se Bezpečnostní strategie České republiky od doby svého vzniku v roce 1999 **průběžně (dle potřeby) aktualizuje**. Poslední verze tohoto dokumentu

byla přijata v roce 2011. Bezpečnostní strategie České republiky je základním dokumentem bezpečnostní politiky státu, na který navazují dílčí strategie a koncepce.

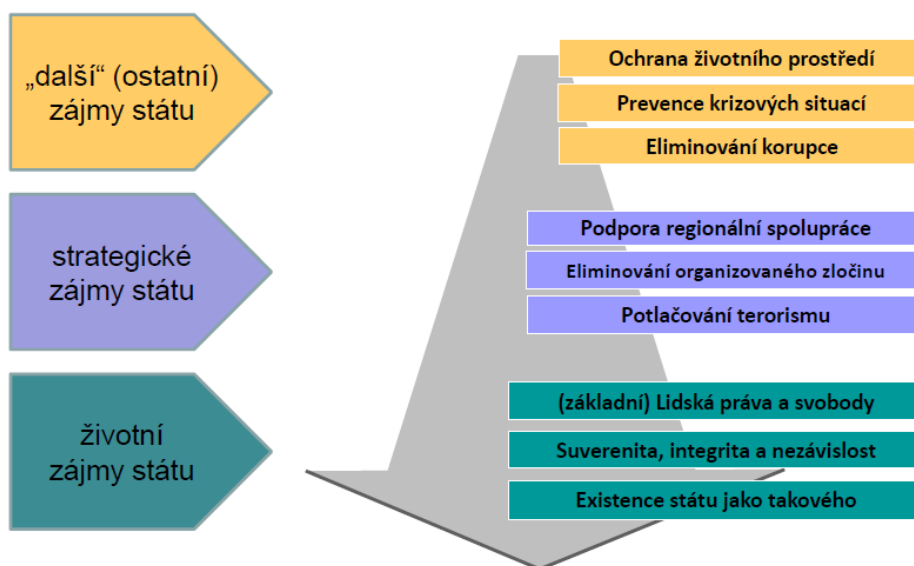
Základní hodnotový a právní rámec pro tvorbu a uplatňování Bezpečnostní strategie České republiky představuje ústavní pořádek České republiky, zejména Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění. Nedílnou součástí právního rámce jsou zákony navazující na ústavní pořádek České republiky a dále spojenecké a další mezinárodní závazky vycházející z členství České republiky v Severoatlantické alianci (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).

Východiska bezpečnostní politiky, bezpečnostní zájmy a bezpečnostní prostředí České republiky

Východiska bezpečnostní politiky České republiky formulují principy, na nichž je bezpečnostní politika státu založena. **Bezpečnostní zájmy České republiky** definují životní, strategické a další významné zájmy státu. **Bezpečnostní prostředí** identifikuje nejvýznamnější trendy, faktory a konkrétní hrozby v bezpečnostním prostředí, v němž stát ochraňuje a prosazuje své zájmy. Bezpečnostní strategie tak v základních ohledech vymezuje přístupy k ochraně bezpečnostních zájmů České republiky a specifikuje mnohostranné a národní nástroje jejich prosazování.

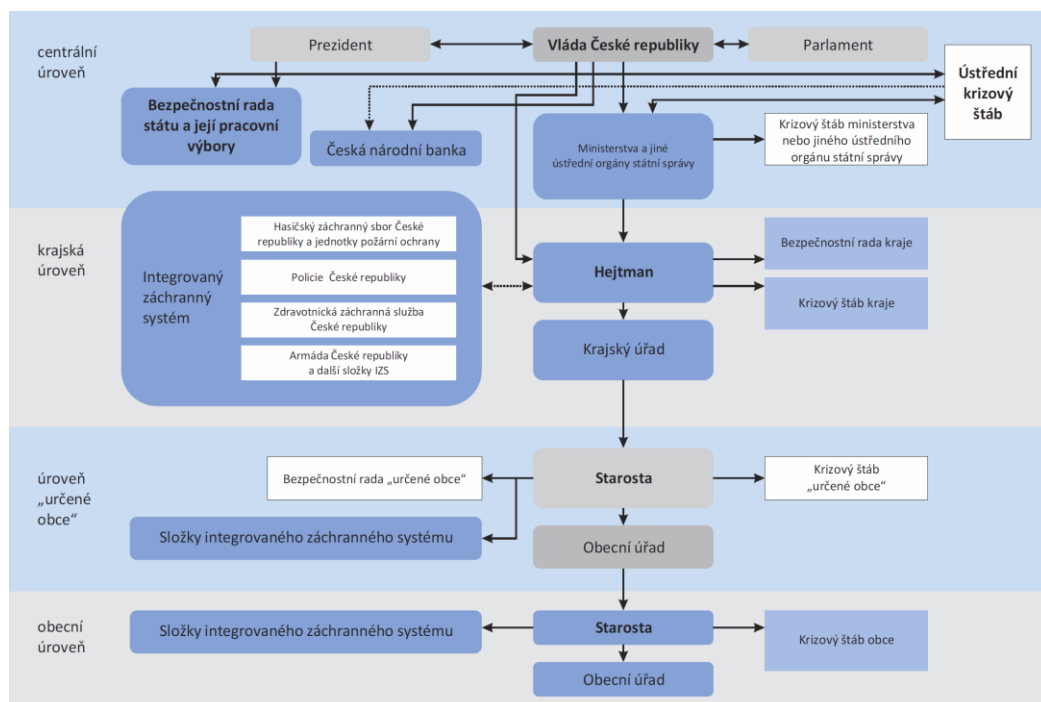
Bezpečnostní strategie zohledňuje a popisuje proměny bezpečnostního prostředí, včetně klíčových hrozeb v euroatlantickém prostoru. Jejím cílem je zajistit systémový a koordinovaný rámec prosazování bezpečnostních zájmů státu a přispět k efektivnímu využívání jednotlivých nástrojů a zdrojů pro výše uvedené účely.

Bezpečnostní systém České republiky

Za zajištění základních funkcí státu v běžném stavu, za mimořádných událostí nedosahujících rozsahu krizových situací, za přípravu státu na krizové situace, ale i za zajištění základních funkcí státu při krizových situacích odpovídají shodné instituce a činitelé, tvořící jako celek bezpečnostní systém České republiky.

Ilustrace: Nejdůležitější aktéři v rámci bezpečnostního systému České republiky a jejich vzájemné vazby.

Subjekty tvořící bezpečnostní systém České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, stanovuje složky, které jsou základem bezpečnostního systému státu, jejichž hlavním posláním je obranná a ochranná činnost. Podmínkou všestranného rozvoje občanské společnosti je vytváření a zachování vnitřního i vnějšího bezpečnostního prostředí. Proto nemůže být zajišťování bezpečnosti České republiky pouze záležitostí složek, které jsou k tomu výslovně určeny, ale svým nezbytným podílem musí přispět jak státní orgány a orgány samosprávných územních celků, tak i právnické a fyzické osoby. Ústavní zákon tak stanovuje, že bezpečnost České republiky zajišťují:

- ozbrojené síly;
- ozbrojené bezpečnostní sbory;
- záchranné sbory;
- havarijní služby.

Na zajišťování bezpečnosti České republiky se vedle toho dále podílejí:

- státní orgány;
- orgány územních samosprávných celků;
- právnické a fyzické osoby.

🔊 Pojem k zapamatování.

Orgány krizového řízení: **Krizový zákon** v návaznosti na ústavní zákon o bezpečnosti České republiky vymezuje v oblasti krizových situací, které nesouvisejí se zajišťování obrany České republiky postavení a působnost orgánů krizového řízení. Mezi tyto orgány zahrnuje: a) vládu; b) ministerstva a jiné ústřední správní úřady; c) Českou národní banku; d) orgány kraje a ostatní orgány a územní působností; e) orgány obce s rozšířenou působností a f) orgány obcí.

Prvky bezpečnostního systému České republiky

Prvky bezpečnostního systému České republiky vytvářejí hierarchickou strukturu, jsou centrálně řízeny a koordinovány, případně na jednotlivých úrovních působí samostatně v rozsahu své působnosti. Bezpečnostní systém České republiky lze z hlediska základní odpovědnosti veřejné správy za bezpečnost státu strukturovat následujícím způsobem:

- **ústřední úroveň:** prezident republiky, Parlament České republiky, vláda, ústřední správní úřady, Bezpečnostní rada státu a její pracovní orgány;
- **územní prvky** bezpečnostního systému: hejtman kraje, starosta obce, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ostatních obcí a jejich pracovní orgány krizového řízení.

Ústřední orgány státu v bezpečnostním systému České republiky

Prezident České republiky

Prezident České republiky jako **vrchní velitel ozbrojených sil České republiky** řídí a koordinuje problematiku vojenské služby, udělování vojenských řádů, kázeňského práva atd. V době stavu ohrožení státu nebo válečného stavu disponuje prezident nařizovací mocí v rámci mimořádných opatření. Dále se podílí se na koordinaci **zpravodajských služeb** včetně využívání zpráv z jejich činnosti. Je přitom třeba zdůraznit, že **za přípravu a zajišťování obrany státu neodpovídá prezident, ale vláda**. Úloha prezidenta v rámci přípravy strategických plánů obrany a bezpečnosti státu je pouze konzultativní povahy. Za **nevojenských krizových stavů** (nesouvisejících se zajišťováním obrany státu) nenáleží prezidentovi žádné konkrétní pravomoci.

Podle ústavního zákona o bezpečnosti má prezident právo účasti na schůzích Bezpečnostní rady státu, právo vyžadovat od Bezpečnostní rady státu a jejích členů zprávy a projednávat s Bezpečnostní radou státu nebo s jejími členy otázky spadající do jejich působnosti.

Právo prezidenta vetovat Parlamentem přijatý návrh zákona (článek 50 Ústavy České republiky) může být za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu suspendováno. Suspenze prezidentova práva je podmíněna přijetím vládního návrhu zákona ve zkráceném jednání a platí jen při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. V ostatních případech (nouzový stav) probíhá zkrácené jednání v režimu stavu legislativní nouze podle **zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny** a **zákona č. 107/1999 Sb. o jednacím řádu Senátu**, pro něž zůstává prezidentovo právo veta zachováno.

Parlament České republiky

Parlament České republiky patří mezi vrcholnými státními orgány k jednomu z hlavních pilířů bezpečnostního systému státu. Svou legislativní a kontrolní činností vytváří předpoklady pro realizaci bezpečnostní politiky. Po odborné stránce zabezpečuje přípravu materiálů a jednání k bezpečnosti v jeho dolní komoře **Poslanecké sněmovně Výbor pro obranu a bezpečnost**. V horní komoře Parlamentu – **Senátu** ze sledovaného hlediska stěžejní funkci sehraává **Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost**. Parlament schvaluje zákony, vztahující se k problematice obrany a bezpečnosti státu, spolurozhoduje o orientaci bezpečnostní politiky České republiky a:

- vyhláší **stav ohrožení státu** nebo **válečný stav** (Poslanecká sněmovna a Senát; Senát v době rozpuštění Poslanecké sněmovny);
- může zrušit vyhlášení **nouzového stavu** (Poslanecká sněmovna, Senát pouze v případě jejího rozpuštění);
- rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky a udílí souhlas s pobytem ozbrojených sil cizích států na dobu delší 60 dnů nebo v závažných případech; je oprávněn zrušit uvedená rozhodnutí, pokud je učiní vláda v případech ostatních – při

splnění podmínek stanovených ve článku 43 odstavce 4 a 5 Ústavy České republiky (Poslanecká sněmovna a Senát; Senát sám v době rozpuštění Poslanecké sněmovny);

- schvaluje zákon o státním rozpočtu a státní závěrečný účet (pouze Poslanecká sněmovna);
- projednává zprávu o plnění programového prohlášení vlády, jejíž součástí je mimo jiné zahraniční politika, obrana, vnitřní bezpečnost a integrovaný záchranný systém (pouze Poslanecká sněmovna);
- interpeluje předsedu vlády nebo její jednotlivé členy (pouze poslanci Poslanecké sněmovny);
- rozhoduje o účasti České republiky v organizacích kolektivní obrany a o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je České republiky členem (Poslanecká sněmovna a Senát);
- dává souhlas k ratifikaci vojenských mezinárodních smluv (Poslanecká sněmovna a Senát).

Za **stavu ohrožení státu** nebo **válečného stavu** může vláda požádat parlament, aby projednal vládní návrh zákona ve zkráceném jednání (článek 8 ústavního zákona o bezpečnosti). O takovém návrhu se Poslanecká sněmovna usnese do 72 hodin od jeho podání a Senát do 24 hodin od jeho postoupení Poslaneckou sněmovnou. Jestliže se Senát v této lhůtě nevyjádří, platí, že je návrh zákona přijat. Další specifika projednání a přijímání zákonů za krizových stavů upravuje zejména § 99 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, § 118 zákona o jednacím řádu Senátu

O vyhlášení nebo zrušení **stavu ohrožení státu** nebo **válečného stavu** rozhodují obě komory parlamentu na žádost vlády. O přijetí takového usnesení se v každé komoře hlasuje zvlášť, přitom není vyloučeno přijetí usnesení ve stejný okamžik nebo dřívější přijetí usnesení Senátem. K přijetí usnesení je nutná nadpoloviční většina všech členů každé komory. Pokud je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, rozhoduje o vyhlášení nebo zrušení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu Senát. Za takové situace je podle článku 33 Ústavy České republiky Senát za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu oprávněn přijmout na návrh vlády zákonné opatření a přijímat jej i ve zkráceném jednání.

Návrh na vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu přijímají Senát a Poslanecká sněmovna usneseními, která jsou publikována ve Sbírce zákonů a uveřejňována v hromadných sdělovacích prostředcích.

Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu Poslanecké sněmovně a Senátu náleží mimořádné pravomoci k zajištění specifických činností:

- přijímání nouzového nebo válečného rozpočtu a mimořádného státního závěrečného účtu;
- projednávání vymezená zákonných opatření ve zkráceném jednání; pokud je Poslanecká sněmovna rozpuštěna, rozhoduje za určených podmínek ve zkráceném jednání pouze Senát.

Vláda České republiky a její pracovní orgány pro zajišťování bezpečnosti

Vláda je jako vrcholný orgán **výkonné moci** odpovědná za zajišťování obrany a bezpečnosti státu a za řízení a funkčnost celého bezpečnostního systému České republiky. Projednává a navrhuje právní předpisy, strategie a koncepce v rámci bezpečnostní politiky státu. K provedení příslušných zákonů přijímá svá nařízení a usnesení. **Vláda** je ze své činnosti odpovědná **Poslanecké sněmovně**. Bezpečnostní problematika v rámci **Úřadu vlády** je odborně zabezpečována cestou odboru obrany a bezpečnosti. Koordináčním pracovním orgánem vlády na úrovni ministrů je **Bezpečnostní rada státu** (viz níže). Vláda v oblasti bezpečnostního systému České republiky především:

- vyhodnocuje možná rizika a hrozby v oblasti bezpečnosti České republiky a činí nezbytná opatření ke snížení, popřípadě vyloučení těchto rizik;
- rozhoduje o opatřeních směřujících k účinnému fungování bezpečnostního systému České republiky;
- schvaluje strategickou koncepci obrany státu a strukturu armády, koncepci její výstavby a celkové **počty vojáků**;
- rozhoduje na návrh ministra vnitra o použití Armády České republiky k záchranným a likvidačním pracím, posílení Policie České republiky, k zabezpečení letecké přepravy humanitární a zdravotnické pomoci a podobně;
- nařizuje místní, osobní a časovou působnost a konkrétní stanovení omezení svobody pohybu a pobytu a práva pokojně se shromažďovat a jiných práv;
- zadává úkoly zpravodajským službám, koordinuje a kontroluje jejich činnost;
- rozhoduje o opatřeních potřebných pro vedení války.

Vláda je dále plní řadu dalších úkolů týkající se **obranu státu, ozbrojených sil, zpravodajských služeb**, regulace chodu **hospodářství** (krizové hospodářství) včetně zavedení **regulačních opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy** a podobně.

Vláda může se souhlasem **Zahraněčího výboru Poslanecké sněmovny** nařízením stanovit, měnit, pozastavovat, zrušovat nebo obnovovat **mezinárodní sankce**.

Vláda je oprávněna vyhlásit **nouzový stav** v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost. Existuje-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav **předseda vlády**. Jeho rozhodnutí vláda do 24 hodin od vyhlášení schválí nebo zruší. Nouzový stav může vláda vyhlásit jen s uvedením důvodů na určitou dobu a pro určité území. Vyhlášení nouzového stavu musí vláda oznámit Poslanecké sněmovně. Spolu s vyhlášením nouzového stavu musí vláda určit, která základní práva a svobody budou omezeny a jaké povinnosti budou uloženy. Vláda rovněž navrhuje Parlamentu vyhlášení **stavu ohrožení státu**, pokud je bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.

Rozhodnutí vlády vyhlásit nouzový stav (schválit rozhodnutí předsedy vlády o vyhlášení nouzového stavu) musí obsahovat **krizová opatření**, zahrnující i omezení základních práv

a svobod a uložení povinností. Vláda může omezit základní lidská práva a svobody po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu (§ 53 odstavec 1 [zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky](#)).

Po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může vláda požadovat, aby parlament projednal vládní návrh zákona **ve zkráceném jednání**, s výjimkou zákona ústavního. Po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu předkládá vláda Poslanecké sněmovně návrh nouzového nebo válečného státního rozpočtu a mimořádný státní závěrečný účet na zbytek roku.

Bezpečnostní rada státu

Koordinací bezpečnostní problematiky v rámci České republiky a přípravou návrhů opatření k zajišťování chodu této agendy vlády je pověřena [Bezpečnostní rada státu](#) (BRS), která je stálým **pracovním** orgánem vlády. Vláda Statutem a Jednacím řádem Bezpečnostní rady státu stanovila rozsah problematiky bezpečnosti České republiky, kterou Bezpečnostní rada státu koordinuje a vyhodnocuje a připravuje vládě návrhy k jejímu zajišťování. Bezpečnostní rada státu je zřízena ústavním zákonem o bezpečnosti. Její složení a činnost je dále upřesněna [usnesením vlády ze dne 10. června 1998 č. 391 o Bezpečnostní radě státu a o plánování opatření k zajištění bezpečnosti České republiky](#), v platném znění.

Bezpečnostní radu státu tvoří předseda vlády a další členové vlády podle rozhodnutí vlády. Prezident má právo účastnit se schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní a jejich členů zprávy a projednávat s ní nebo jejími členy otázky, které patří do jejich působnosti. Jednání Bezpečnostní rady státu se mohou na základě usnesení vlády o Bezpečnostní radě státu zúčastnit podle potřeby i další ústavní činitelé, vedoucí jiných správních úřadů, kteří nejsou členy Bezpečnostní rady státu, guvernér České národní banky, představitelé orgánů územní samosprávy a další odborníci.

Předseda Bezpečnostní rady státu svolává schůze Bezpečnostní rady státu pravidelně, nejméně však jednou za tři měsíce, případně podle potřeby.

Přestože byla **Bezpečnostní rada státu** ustavena na základě ústavního zákona, **není ústavním orgánem a není jí tímto ani žádným jiným zákonem dána pravomoc přijímat rozhodnutí v oblasti zajištění bezpečnosti České republiky**. Na základě usnesení vlády o Bezpečnostní radě státu může Bezpečnostní rada státu v oblasti zajišťování bezpečnosti České republiky žádat informace a analýzy od všech ministrů a vedoucích jiných správních úřadů a ukládat jim úkoly spojené se zajišťováním bezpečnosti České republiky.

Bezpečnostní rada státu může podle potřeby, zpravidla na návrh členů Bezpečnostní rady státu, zřizovat a rušit **odborné pracovní skupiny**, v jejichž čele stojí zpravidla člen Bezpečnostní rady státu, které se zabývají dílčími otázkami v oblasti působnosti Bezpečnostní rady státu, zejména připravují podklady pro zasedání Bezpečnostní rady státu.

Pracovní výbory Bezpečnostní rady státu

Do systému Bezpečnostní rady státu spadají její stálé pracovní výbory:

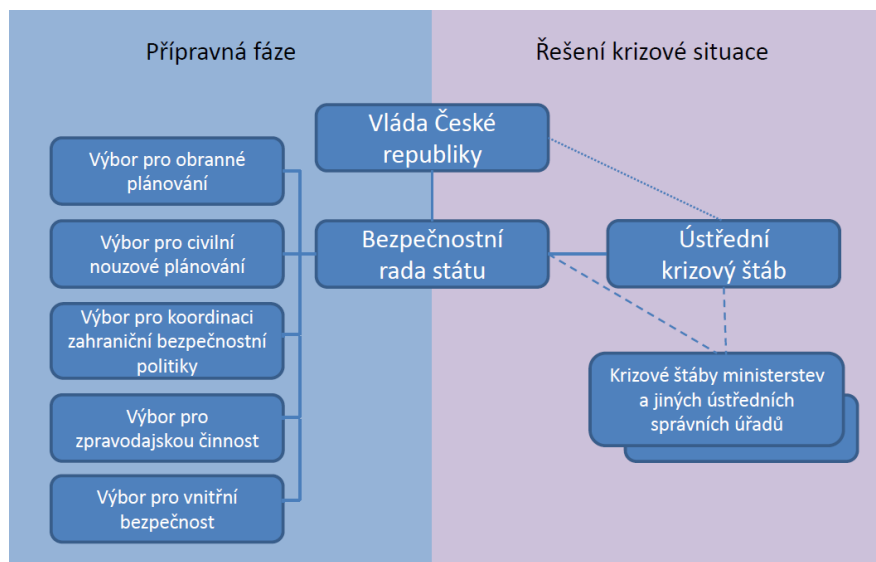
- **Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky** (VKZBP). Jeho hlavním úkolem je koordinace zahraniční bezpečnostní politiky České republiky s důrazem na mezinárodní postavení státu a na vztahy s mezinárodními bezpečnostními organizacemi. Kromě projednávání relevantních materiálů pro potřeby Bezpečnostní rady státu Výbor zajišťuje informovanost zainteresovaných resortů o aktuální zahraniční bezpečnostní situaci a jejích aspektech s důrazem na mezinárodní postavení státu. Výbor spadá do gesce ministra zahraničních věcí.
- **Výbor pro obranné plánování** (VOP). Hlavním úkolem Výboru je koordinace plánování opatření k zajištění obrany státu. Výbor spadá do gesce ministra obrany.
- **Výbor pro civilní nouzové plánování** (VCNP). Hlavním úkolem Výboru je koordinace a plánování opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, obyvatelstva a ekonomiky, kritické infrastruktury, zabezpečování preventivních opatření proti použití zbraní hromadného ničení včetně řešení odstraňování následků jejich použití a koordinaci požadavků na civilní zdroje, nezbytné pro zajištění bezpečnosti státu. Výbor spadá do gesce ministra vnitra.
- **Výbor pro zpravodajskou činnost** (VZČ): Hlavním úkolem Výboru je koordinace činností zpravodajských služeb České republiky a plánování opatření k zajištění zpravodajské činnosti a spolupráci státních orgánů, které získávají, shromažďují a vyhodnocují informace nezbytné pro zajištění bezpečnosti státu. Výbor samostatně nevyvíjí zpravodajskou činnost. Výbor spadá do gesce předsedy vlády.
- **Výbor pro vnitřní bezpečnost** (VVB): Výbor koordinuje plánování opatření k zajištění vnitřní bezpečnosti státu, ochrany veřejného pořádku a zákonnosti, ochrany ekonomiky před hospodářskou kriminalitou, ochrany utajovaných informací, bezpečnostní způsobilosti, zajištění azylové a migrační politiky a ochrany státních hranic, boje s organizovaným zločinem a korupcí a zabezpečování preventivních opatření proti kriminalitě. Předsedou Výboru je ministr vnitra. Výkonným místopředsedou Výboru je 1. náměstek ministra vnitra pro vnitřní bezpečnost.

Ústřední krizový štáb

V systému Bezpečnostní rady státu je zařazen také **Ústřední krizový štáb** (ÚKŠ). Ten je podle krizového zákona pracovním orgánem vlády k řešení krizových situací. Ústřední krizový štáb není výkonným orgánem, ale pouze předkládá návrhy na řešení krizových situací na schůzi Bezpečnostní rady státu nebo v případě nebezpečí z prodlení přímo vládě. Ústřední krizový štáb zejména zabezpečuje operativní koordinaci, sledování a vyhodnocování stavu realizace opatření přijímaných vládou, ministerstvy a jinými správními úřady k zamezení vzniku nebo k řešení vzniklé krizové situace, nebo jiné závažné situace a poskytuje podporu činnosti orgánům krizového řízení územních správních úřadů a orgánům územní samosprávy.

O aktivaci Ústředního krizového štábu rozhoduje předseda vlády, který je zároveň předsedou Bezpečnostní rady státu a v době jeho nepřítomnosti v České republice nebo z jiných

závažných důvodů jím pověřený místopředseda vlády. Návrh na aktivaci Ústředního krizového štábu může předsedovi vlády nebo pověřenému místopředsedovi vlády podat člen vlády. Podle charakteru krizové situace předseda vlády jmenuje předsedou Ústředního krizového štábu ministra vnitra nebo ministra obrany.

Ministerstva a další ústřední orgány státní správy

Ministerstva a další ústřední orgány státní správy sehrávají – podle svého významu a postavení v bezpečnostním systému státu /viz [zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy](#) (kompetenční zákon)/ – nezastupitelnou úlohu. V rámci svých kompetencí předkládají vládě návrhy právních předpisů a dalších materiálů, popř. na základě zákonného zmocnění vydávají prováděcí vyhlášky k upřesnění postupů a realizaci opatření. Svou výkonnou působnost mohou zabezpečovat vedle činnosti vlastních úřadů i konkrétními **výkonnými složkami** (například viz Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Armáda České republiky, Celní správa, Vězeňská služba České republiky atd.) Jejich odborná pracoviště a výkonné složky zajišťují bezpečnost na celostátní úrovni a dále, prostřednictvím svých územních složek, i bezpečnost na vymezeném teritoriu. Pracovním orgánem **ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy** pro řešení krizových situací jsou jejich **krizové štáby**.

Úkoly ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů při zajišťování bezpečnosti České republiky vycházejí z platných zákonů, počínaje „kompetenčním zákonem“ a z dalších právních norem včetně krizového zákona. Dále vyplývají z usnesení vlády, z usnesení Bezpečnostní rady státu a v neposlední řadě z krizových plánů a plánů obrany. Koordinaci plnění těchto úkolů v rámci ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů zajišťují jejich pracoviště krizového řízení.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) odpovídá za zabezpečení vztahů České republiky k ostatním státům, mezinárodním organizacím a integračním uskupením, a koordinuje

aktivity vyplývající z dvoustranné a mnohostranné spolupráce. Ministerstvo při plnění výše uvedených úkolů z hlediska zahraniční bezpečnostní politiky především:

- prosazuje bezpečnostní zájmy státu na mezinárodním poli včetně mezinárodních institucí;
- koordinuje a podílí se na realizaci zahraniční bezpečnostní politiky za účelem ochrany a prosazování bezpečnostních zájmů státu;
- sbírá a vyhodnocuje informace o vývoji bezpečnostní situace ve světě a následně informuje Bezpečnostní radu státu /vládu a navrhuje opatření a další postup;
- přispívá k hodnocení hrozeb a rizik na celostátní úrovni;
- ve své působnosti vyvíjí činnost, spadající do oblasti [krizového řízení](#).

Významnou roli při zajišťování bezpečnostních zájmů České republiky sehrávají [diplomatická a konzulární služba](#) České republiky. Diplomatická služba plní především zahraničně-politické úkoly, zatímco konzulární služba je zapojena především do kontroly a regulace pohybu osob. Zajišťuje rovněž pomoc občanům České republiky (popřípadě ostatním členským státům Evropské unie) při mimořádných událostech v zahraničí.

[Ministerstvo obrany](#) (MO) je v oblasti bezpečnosti podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy zejména pro: zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky a správu vojenských újezdů. Ministerstvo jako orgán pro zabezpečování obrany:

- participuje na zpracování návrhu vojenské obranné politiky státu;
- připravuje koncepci operační přípravy státního území;
- navrhuje potřebná opatření k zajištění obrany státu Vládě České republiky, Bezpečnostní radě státu a prezidentovi;
- koordinuje činnost ústředních orgánů, správních orgánů a orgánů samosprávy a právnických osob důležitých pro obranu státu při přípravě k obraně;
- řídí [Vojenské zpravodajství České republiky](#);
- zabezpečuje nedotknutelnost vzdušného prostoru České republiky a koordinaci vojenského letového provozu s civilním letovým provozem;
- organizuje a provádí opatření k mobilizaci Armády České republiky, k vedení evidence občanů podléhajících branné povinnosti a k vedení evidence věcných prostředků, které budou za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu poskytnuty pro potřeby Armády České republiky;
- povolává občany České republiky k plnění branné povinnosti.

Ministerstvo organizuje součinnost s armádami jiných států a vykonává státní dozor nad radiační ochranou ve vojenských objektech. Ministerstvo k zajišťování obrany státu podle [zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky](#) (zákon o zajišťování obrany) plní významné úkoly příprav státu k jeho obraně.

Ministerstvo vnitra (MV) je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, s ohledem na téma bezpečnosti zejména pro:

- veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti ve vymezeném rozsahu, včetně dohledu na bezpečnost a plynulost silničního provozu,
- jména a příjmení, matriky, státní občanství, občanské průkazy, hlášení pobytu a evidenci obyvatel;
- sdružovací a shromažďovací právo a povolování organizací s mezinárodním prvkem;
- zbraně a střelivo;
- požární ochranu;
- cestovní doklady, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků;
- státní hranice, jejich vyměřování, udržování a vedení dokumentárního díla;
- veřejné sbírky;
- **krizové řízení** (nesouvisející se zajišťováním obrany);
- **civilní nouzové plánování**;
- **ochranu obyvatelstva** a
- **integrovaný záchranný systém**.

V návaznosti na krizový zákon a **nařízení vlády č. 462/2000 Sb.** se Ministerstva vnitra týká vedle **základní koordinační, řídicí a kontrolní role** i další oblasti: ochrana kritické infrastruktury, hlášení přechodné změny pobytu osob, opatření k ochraně státních hranic, k pobytu cizinců nebo osob bez státní příslušnosti, v oblasti zbraní, výbušnin, nebezpečných chemických látek a přípravků, jaderných zařízení a zdrojů ionizujícího záření.

V návaznosti na krizový zákon, **nařízení vlády č. 462/2000 Sb.** a připravený seznam opatření Ministerstvo vnitra připravilo rozpracování krizových opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku zejména v oblasti:

- regulace (omezení) vstupu a pobytu cizích státních příslušníků na území České republiky;
- zpřísnění (omezení) pobytu a pohybu po teritoriu;
- nařízení evakuace a zavedení zvláštních režimů pobytu a pohybu;
- omezení používání zbraní, jedů a dalších nebezpečných látek;
- zvýšený dohled nad veřejným pořádkem a ostraha určených objektů;
- posílení Policie České republiky silami a prostředky Armády České republiky;
- zavedení preventivních opatření proti nárůstu **terorismu** a jiných závažných činů,
- zabezpečení zvýšené ostraha státní hranice;
- přechod Policie České republiky a dalších bezpečnostních složek na zvláštní režim činnosti a její personální a materiální posílení;
- rozšíření kapacit azylových, sběrných a internačních zařízení;
- posílení plynulosti činnosti orgánů činných v trestním řízení a kapacity věznic.

Ministerstvo financí (MF) je v oblasti bezpečnosti ústředním orgánem státní správy zejména pro státní rozpočet, státní závěrečný účet, státní pokladnu České republiky, finanční trh

s výjimkou dozoru nad kapitálovým trhem v rozsahu působnosti Komise pro cenné papíry, daně, poplatky a clo, finanční hospodaření, věci devizové včetně pohledávek a závazků státu vůči zahraničí, ochranu zahraničních investic, hospodaření s majetkem státu, ceny a pro činnost zaměřenou proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Resort koordinuje příjem finanční zahraniční pomoci. Ministerstvo zodpovídá za přípravu opatření pro krizové situace v oblasti **narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu**. K tomu ve spolupráci s Českou národní bankou zpracovává typový plán včetně prováděcích předpisů a metodik.

Ministerstvo dopravy (MD). Resort v oblasti bezpečnosti České republiky plní úkoly ve věcech silniční, železniční, letecké a vnitrozemské vodní dopravy a námořní dopravy. Při výkonu funkce národního leteckého úřadu, námořního úřadu, drážního správního úřadu, silničního správního úřadu a speciálního stavebního úřadu dbá zájmů obrany a bezpečnosti státu. V oblasti mezinárodní spolupráce odpovídá za provádění mezinárodních smluv a dohod v dopravě. Pokud se na zajišťování bezpečnosti podílí jiný resort, zejména Ministerstvo vnitra a Ministerstvo financí (především pasová a celní služba, např. **Chicagská úmluva o mezinárodním civilním letectví, č. 147/1947 Sb.**). Ministerstvo při plnění úkolů v oblasti bezpečnosti zejména:

- vypracovává koncepci hospodářských opatření pro krizové stavy jako součást dopravní politiky státu;
- podílí se na plánování obrany státu včetně operační přípravy státního území z hlediska dopravní infrastruktury;
- vydává **Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví před protiprávními činy**;
- zpracovává krizový plán a typové plány za oblast dopravy;

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) je v oblasti bezpečnosti podle kompetenčního zákona ústředním správním úřadem pro: energetiku, jednotlivá odvětví průmyslu, vnitřní a zahraniční obchod a využívání surovin včetně státních hmotných rezerv. Resort v této oblasti zejména spolupracuje s **Českou energetickou inspekcí** a **Českou obchodní inspekcí**. Ministerstvo (společně se Správou státních hmotných rezerv) zastupuje v rámci Severoatlantické aliance Českou republiku v Průmyslovém plánovacím výboru (IPC). Po zániku Ministerstva informatiky tento resort převzal problematiku telekomunikací a poštovních služeb a proto odpovídá i za činnost **Českého telekomunikačního úřadu** (ČTÚ).

Ministerstvo zemědělství (MZe) je v oblasti bezpečnostního systému České republiky podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy zejména pro oblast: vodního hospodářství s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod; péče o potraviny (potravinářský průmysl); veterinární péče; rostlinolékařské péče a lesního hospodářství s výjimkou území národních parků. Za účelem předcházení nebezpečným nálezům a jejich zdočování je v gesci ministra zemědělství vytvářena **Ústřední nálezová komise** (ÚNK) jako jeho trvalý poradní orgán a u krajských veterinárních správ jsou vytvářeny nálezové komise. V souladu s ustanovením § 46

zákona [atomového zákona](#) se resort pro potřeby [radiační monitorovací sítě](#) na území České republiky podílí na zajištění měřicích míst kontaminace potravin.

[Ministerstvo práce a sociálních věcí](#) (MPSV) je ústředním orgánem státní správy pro pracovní právní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikaci, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, nemocenské zabezpečení, sociální péči, péči o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochranu mateřství, péči o rodinu a děti, péči o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, a pro další otázky mzdové a sociální politiky.

[Ministerstvo životního prostředí](#) (MŽP) je orgánem státní správy pro ochranu životního prostředí, který v rámci bezpečnostního systému státu zajišťuje:

- zpracování krizového plánu resortu a zpracování koncepce krizového řízení a zpracování jejich výstupů do příslušných legislativních a koncepčních dokumentů;
- postupy pro [řešení povodní](#), dlouhodobých inverzních situací, průmyslových havárií způsobených nebezpečnými chemickými látkami, znečištění ovzduší, nadměrného hromadění odpadů, zejména nebezpečných, [odstraňování starých ekologických zátěží](#) a starých důlních děl, sesuvů půd a řícení skal, škodlivých účinků nebezpečných chemických látek;
- v rámci ochrany před povodněmi činnost Ústřední povodňové komise;
- vypracování informačního systému krizového řízení v oblasti životního prostředí;
- zpracování dokumentů o zdrojích rizik a omezení jejich škodlivého působení na životní prostředí;
- [modernizaci předpovědní, varovné a hlásné služby](#);
- vymezení oblastí z náchylností k porušení stability svahů a řícení skal;

V souladu s ustanovením [atomového zákona](#) Ministerstvo pro potřeby radiační monitorovací sítě na území České republiky zajišťuje meteorologické služby a podílí se na zajištění [sítě včasného zjišťování radiační situace](#), měřicích míst kontaminace ovzduší a měřicích míst kontaminace vody.

[Ministerstvo spravedlnosti](#) (MS) je ústředním orgánem státní správy pro soudy, státní zastupitelství a vězeňství. Ministerstvo se v souladu s kompetenčním zákonem podílí na plnění úkolů vnitřní bezpečnosti státu. Resortní organizace ([soudy](#), [státní zastupitelství](#) a [Vězeňská služba](#)) plní zejména úkoly na úsecích boje proti závažné hospodářské a finanční kriminalitě, korupci, nelegálnímu obchodu s drogami, organizovanému zločinu ad. Soudy jsou vykonavatelem soudní moci. [Vězeňská služba](#) je připravena posílit Policii České republiky při řešení krizových situací a v omezeném rozsahu i působit při mírových misích v zahraničí.

[Ministerstvo pro místní rozvoj](#) (MMR) je ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky, politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, územního plánování a stavebního řádu, investiční politiky, cestovního ruchu a pohřebnictví.

Ministerstvo zdravotnictví (MZdr) je ústředním správním úřadem pro zdravotní péči, ochranu veřejného zdraví, zdravotnickou vědeckovýzkumnou činnost, zdravotnická zařízení v přímé řídicí působnosti, vyhledávání, ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod, léčiva a prostředky zdravotnické techniky pro prevenci, diagnostiku a léčení lidí, zdravotní pojištění a zdravotnický informační systém. V oblasti zdravotní péče a ochrany veřejného zdraví resort stanovuje specifické podmínky činnosti zdravotnických zařízení vyplývající z charakteristiky mimořádných událostí, krizových situací a schválených hospodářských opatření pro krizové stavy.

Systém prevence vzniku a šíření infekčních nemocí v rámci České republiky je stanoven **zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů** (zákon o ochraně veřejného zdraví) a **vyhláškou č. 440/2000 Sb.**, kterou se upravují podmínky předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče.

Ministerstvo kultury (MK) je ústředním orgánem státní správy pro umění, kulturně výchovnou činnost, kulturní památky, pro věci církví a náboženských společností, pro věci tisku, včetně vydávání neperiodického tisku a jiných informačních prostředků, pro rozhlasové a televizní vysílání, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, dále pro provádění autorského zákona a pro výrobu a obchod v oblasti kultury.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.

Správa státních hmotných rezerv (SSHR) je podle zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ústředním orgánem státní správy pro **hospodářská opatření pro krizové stavy**; státní hmotné rezervy a ropnou bezpečnost. Správa státních hmotných rezerv v této souvislosti zabezpečuje:

- koordinaci ústředních správních úřadů a orgánů územní samosprávy při zajišťování hospodářských opatření pro krizové stavy;
- provozování celostátního informačního systému na podporu hospodářských opatření pro krizové stavy;
- tvorbu a udržování státních hmotných rezerv v souladu s plánem vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti České republiky;
- celostátní koordinaci příprav a mezinárodní aktivity k zajištění ropné bezpečnosti České republiky.

Česká národní banka (ČNB) je ústřední bankou České republiky. Jejím hlavním cílem je **péče o měnovou stabilitu**.

V souladu s tímto hlavním cílem Česká národní banka:

- určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, pečuje o jejich plynulost a hospodárnost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebních systémů;
- vykonává bankovní dohled nad činností bank, poboček, zahraničních bank a konsolidačních celků, jejichž součástí je banka se sídlem v České republice, a pečuje o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice;
- při krizové situaci Česká národní banka garantuje základní bankovní služby, např. vedení účtů určených subjektů, popř. nouzový výdej hotovosti či vedení subjektů napojených na státní rozpočet a stanoví a uskutečňuje opatření k zajišťování obrany státu včetně plánování prostředků na ně.

Za stavu ohrožení státu a válečného stavu může guvernér České národní banky:

- navrhnout vládě omezení nebo zakázání nakládání s prostředky v českých korunách na účtech u bank;
- rozhodnout o zásadních měnově-politických opatřeních České národní banky;
- stanovit kurs české koruny vůči cizím měnám;
- navrhnout vládě omezení nebo zákaz nakládání s prostředky v českých korunách na účtech u bank;
- omezit nebo zakázat bezhotovostní a hotovostní převody mezi bankami;
- přerušit nebo zastavit správní řízení vedená podle zvláštního právního předpisu;
- omezit nebo zakázat výkon činností uvedených v povolení působit jako banka;
- omezit nebo zakázat nákup a vývoz devizových hodnot a čerpání prostředků z devizových účtů, zavést nabídkovou povinnost devizových hodnot a stanovit její rozsah, omezit rozsah oprávnění v devizových povoleních a devizových licencích;
- omezit nebo zakázat bankám poskytování úvěrů;
- omezit nebo zakázat vývoz české koruny.

Český telekomunikační úřad (ČTÚ) je správním úřadem pro výkon státní správy včetně regulace ve věcech telekomunikací. Český telekomunikační úřad v oblasti zajišťování bezpečnosti České republiky zejména:

- vykonává správu kmitočtového spektra, rozhodne o povolení k provozování vysílacích rádiových zařízení k zajištění činnosti složek veřejné správy a bezpečnosti České republiky, včetně krátkodobých povolení k provozování vysílacích rádiových zařízení (např. i pro zajištění pobytu cizích vojsk na území České republiky vyplývající z mezinárodních smluv).
- rozhoduje o změně nebo odnětí přidělených čísel, vyžaduje-li to bezpečnost státu a při udělování telekomunikačních licencí uplatňuje hledisko bezpečnosti státu,
- zjišťuje zdroje rušení provozu telekomunikačních zařízení Ministerstva obrany a ozbrojených sil České republiky, Ministerstva vnitra, Bezpečnostní informační služby, Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, **Zdravotnické záchranné služby** a služby pátrání Celního úřadu a Vězeňské služby.

- organizuje zajištění přednostního poskytování telekomunikační služby orgánům státní správy a samospráv, ozbrojeným silám, ozbrojeným bezpečnostním sborům a záchranným sborům na období krizových situací, včetně tísňového volání v rámci integrovaného záchranného systému.

Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) je, podle [zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu](#), je nezávislým kontrolním orgánem České republiky. Vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem a finančními prostředky, kontrolu státního závěrečného účtu České republiky, plnění státního rozpočtu České republiky, hospodaření s prostředky, poskytnutými České republice ze zahraničí, a s prostředky, za něž převzal stát záruky, vydávání a umořování státních cenných papírů a zadávání státních zakázek. Úřad rovněž vykonává kontrolu, nestanoví-li zvláštní zákon jinak, u organizačních složek státu a právnických a fyzických osob. Dále vykonává kontrolu hospodaření České národní banky v oblasti výdajů na pořízení majetku a výdajů na provoz České národní banky.

Národní bezpečnostní úřad (NBÚ) je v oblasti bezpečnosti podle zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ústředním správním úřadem pro oblast ochrany utajovaných informací a pro oblast bezpečnostní způsobilosti fyzických osob.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB) v oblasti zajišťování bezpečnosti podle atomového zákona a dalších předpisů vykonává státní správu a dozor při využívání jaderné energie a ionizujícího záření a v oblasti radiační ochrany, státní dozor nad jadernou bezpečností, jadernými položkami, fyzickou ochranou, radiační ochranou a havarijní připraveností, vykonává kontrolu nešíření jaderných zbraní a státní dozor nad jadernými položkami a fyzickou ochranou jaderných materiálů a jaderných zařízení a řadu dalších souvisejících řídicích, povolovacích, schvalovacích, kontrolních činností. Státní úřad pro jadernou bezpečnost řídí činnost **celostátní radiační monitorovací sítě**, zajišťuje činnost **krizového koordinačního centra** a zabezpečuje mezinárodní výměnu dat o radiační situaci. Pomocí celostátní radiační monitorovací sítě a na základě hodnocení radiační situace zajišťuje podklady pro rozhodování o opatřeních vedoucích ke snížení nebo odvrácení ozáření v případě radiační havárie. Státní úřad pro jadernou bezpečnost dále vykonává státní správu a kontrolu v oblasti související se zákazem chemických zbraní a nakládáním s toxickými chemickými látkami a jejich prekurzory, zneužitelnými k porušování zákazu chemických zbraní a v oblasti dodržování zákazu bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní.

@ Odkazy na další studijní podklady, určené k doplnění a rozšíření poznatků

- [Vojenské rozhledy 4/2011, číslo věnované tématu bezpečnostních výzev a bezpečnostnímu systému](#)
- [Antonín Rašek, Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky – východisko pro modernizaci bezpečnostního systému.](#)
- [Ministerstvo vnitra: Kdo je kdo - orgány odpovědné v České republice za vnitřní bezpečnost](#)

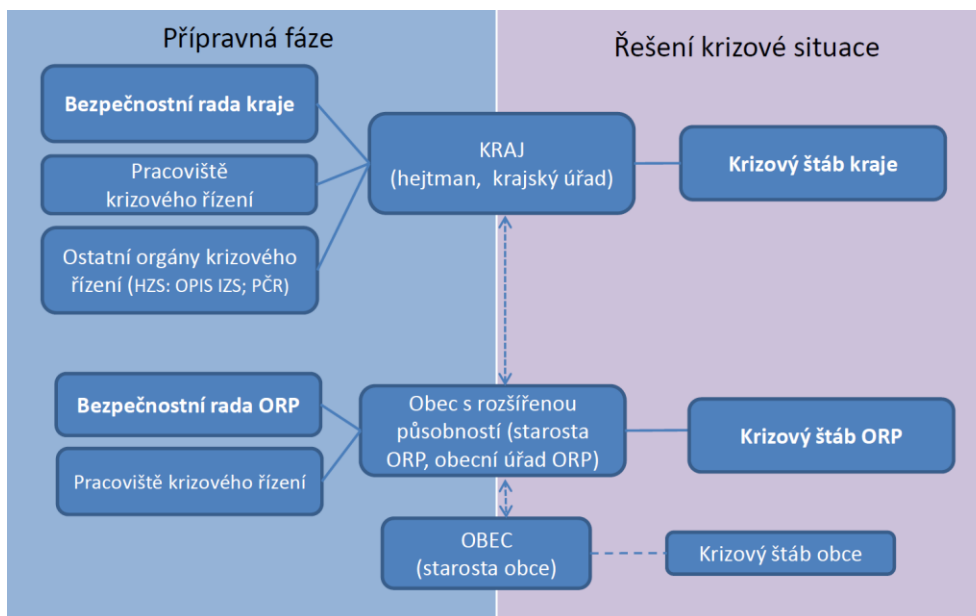
Složky bezpečnostního systému

① Úvod ke studiu. Shrnutí probíraného tématu.

Text přímo navazuje na kapitolu č. 3 ([Bezpečnostní systém České republiky: Ústřední úroveň](#)) a částečně se prolíná s obsahem kapitoly č. 6 ([Integrovaný záchranný systém](#)). Zde je prostor věnován jak územním prvkům bezpečnostního systému, tak „výkonným složkám“ bezpečnostního systému, včetně Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky. V neposlední řadě bude zmínka i o roli dalších subjektů, včetně de facto všech jednotlivých právnických a fyzických osob na území republiky.

Územní prvky bezpečnostního systému České republiky

Ilustrace přibližuje roli územních prvků bezpečnostního systému České republiky během přípravné fáze a při řešení krizové situace:

Orgány územní samosprávy

Orgány kraje zajišťují připravenost kraje na řešení mimořádných událostí a krizových situací, **orgány obce s rozšířenou působností** zajišťují tuto připravenost v rámci správního území a **orgány obce** zajišťují připravenost obce na řešení krizových situací. Na úrovni krajů a určených obcí jako koordinační orgány pro přípravu na krizové situace působí **bezpečnostní rady krajů a bezpečnostní rady obcí s rozšířenou působností**. Pracovním orgánem hejtmána nebo starosty k řešení krizových situací jsou u krajů **krizové štáby krajů** a u obcí **krizové štáby obcí s rozšířenou působností a krizové štáby obcí**. V případě vyhlášení krizového stavu se součástí krizových štábů územních samosprávných orgánů stávají jejich [povodňové](#)

komise a nákazové komise. Složení a působnost územních koordinačních orgánů upravuje **nařízení vlády č. 462/2000 Sb.**

Tuto svojí odpovědnost vykonávají uvedené orgány samosprávy jako **výkon státní správy v přenesené působnosti**. Jejich konkrétní pravomoci a odpovědnost jsou stanoveny v řadě právních předpisů pro řešení mimořádných událostí a krizových situací. Významnou pomoc při přípravě a řešení úkolů k zajištění bezpečnosti území jim vedle ústředních správních úřadů poskytují i **územní správní úřady**, což jsou zejména dekoncentrované části státní správy na území.

Zástupci státní správy na území

Nezastupitelné místo z řady územně správních úřadů na území krajů pak patří **hasičským záchranným sborům krajů**, a to zejména při výkonu státní správy oblasti požární ochrany a plnění úkolů v oblasti krizového a havarijního plánování, ochrany obyvatelstva a provádění záchranných a likvidačních prací samostatně i v rámci integrovaného záchranného systému. Hasičský záchranný sbor zabezpečuje např. organizaci součinnosti mezi správními úřady a obcemi, zabezpečení zpracování havarijního plánu kraje a krizového plánu kraje, provádí jménem Ministerstva vnitra metodickou a kontrolní činnost atd.

V oblasti zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku hrají důležitou roli **krajská ředitelství Policie České republiky**, v oblasti obrany pak **krajská vojenská velitelství**.

Vedoucí funkcionáři výše uvedených a dalších **územních správních úřadů** a pracovníci jejich odborných útvarů jsou zapojeni do řady stálých a ad hoc pracovních skupin ustavených k řešení problémů bezpečnosti kraje. Jedná se například o pracovní a koordinační orgány v rámci krizového řízení, povodňové, nákazové aj. komise, skupiny pro zpracování dokumentace krizového plánu kraje apod. (viz dále).

Koordinace bezpečnostního systému v rámci krajů

Bezpečnostní rada kraje je poradním orgánem zřizovatele pro přípravu na krizové situace. K řešení krizových situací u krajů je pracovním orgánem hejtmana zejména **krizový štáb kraje**. Předsedou bezpečnostní rady kraje je hejtman, který jmenuje členy bezpečnostní rady kraje. Činnost bezpečnostní rady kraje se řídí jednacím řádem bezpečnostní rady, který schvaluje předseda bezpečnostní rady kraje. Bezpečnostní rada kraje se schází k pravidelným zasedáním podle ročního plánu práce, který si tento orgán schválil. V případě potřeby může dojít rovněž k mimořádnému zasedání bezpečnostní rady kraje.

Krizový štáb kraje je pracovním orgánem zřizovatele pro řešení krizových situací. Předsedou krizového štábu kraje je hejtman, který jmenuje členy krizového štábu kraje. Ke svolání krizového štábu může dojít ve třech základních případech.

Hejtman kraje aktivizuje krizový štáb:

- Je-li vyhlášen krizový stav pro celé území státu nebo pro část patřící do působnosti kraje.
- Je-li k tomu vyzván Ministerstvem vnitra při ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací.
- Jedná se o úkol prováděný při cvičeních.

Koordinace bezpečnostního systému u obce s rozšířenou působností a obce

Bezpečnostní rada obce rozšířenou působností je poradním orgánem zřizovatele pro přípravu na krizové situace.

Předsedou bezpečnostní rady obce rozšířenou působností je **starosta obce rozšířenou působností**, který jmenuje členy bezpečnostní rady obce rozšířenou působností. Činnost bezpečnostní rady obce rozšířenou působností se řídí jednacím řádem bezpečnostní rady, starosta obce rozšířenou působností.

Krizový štáb obce rozšířenou působností je pracovním orgánem zřizovatele pro řešení krizových situací. Předsedou krizového štábu obce rozšířenou působností je starosta obce rozšířenou působností, který jmenuje členy krizového štábu obce rozšířenou působností. Ke svolání krizového štábu může dojít ve třech základních případech. Starosta obce s rozšířenou působností aktivizuje krizový štáb:

- Je-li vyhlášen krizový stav pro celé území státu nebo pro území správního obvodu obce rozšířenou působností.
- Je-li k tomu vyzván Ministerstvem vnitra při ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací.
- Jedná se o úkol prováděný při cvičeních.

Ostatní obce nemají za povinnost zřizovat tyto orgány, i když starosta obce si **může zřídit** za účelem přípravy na krizové situace a jejich řešení **krizový štáb** jako svůj pracovní orgán.

Hlavní výkonné prvky bezpečnostního systému České republiky

Hlavními výkonnými prvky bezpečnostního systému státu jsou ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby.

Policie České republiky

Policie České republiky je jednotný **ozbrojený bezpečnostní sbor**, který slouží veřejnosti. Jeho úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Policie je podřízena **Ministerstvu vnitra**, které vytváří podmínky pro plnění jejich úkolů podle **[zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky](#)**.

Při plnění úkolů a opatření v **[oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku](#)** v rámci krizového řízení vychází jejich pravomoci obecně ze **[zákona o Policii České republiky](#)** a specificky z krizového zákona (§ 10 odstavec 2 a § 16 zákona č. 240/2000 Sb.). Tuto působnost pak může Policie České republiky vykonávat v **gesčním postavení**, kdy se jedná o primární řešení rizik z oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, nebo jako **podpůrnou činnost** např. při primárním zajišťování záchranných a likvidačních prací, ochraně ekonomiky a **[kritické infrastruktury](#)** atd.

Ilustrace: Policisté v průběhu cvičení Ochrana 2007.

Na vrcholu policejní hierarchie stojí policejní prezidium. Z teritoriálního hlediska je Policie České republiky organizována do krajských ředitelství. V České republice je 14 krajských ředitelství policie se sídly v sídelních městech krajů. Krajská ředitelství jsou organizačními složkami státu a účetními jednotkami, což jim umožňuje samostatnější hospodaření s finančními prostředky.

V návaznosti na ustanovení **nařízení Ministerstva vnitra č. 6/2010** jsou v rámci sboru (Policejní prezidium, krajská ředitelství) ustaveny odborné pracovní orgány krizového řízení. Pracoviště krizového řízení Policejního prezidia České republiky vykonává oddělení krizového řízení Policejního prezidia České republiky), krizová pracoviště útvarů Policejního prezidia České republiky, útvary s celorepublikovou působností a krizová pracoviště územních útvarů Policie České republiky s územně vymezenou působností spolupracují podle své působnosti takto:

- krizová pracoviště útvarů policie s pracovníky krizového řízení jednotlivých orgánů a složek územní správy, úřadů, organizací atd.
- výkonné složky policie (jejich krizová pracoviště) se složkami integrovaného záchranného systému a bezpečnostní komunitou na daném území, pro koordinaci úkolů ve své působnosti (zabezpečení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku),
- odborné logistické útvary policie (jejich krizová pracoviště), které jsou určeny k zabezpečení spolupráce s územními subjekty důležitými pro logistické zabezpečení připravovaných krizových opatření.

Příprava		Řešení krizové situace	
Policejní prezidium	Oddělení krizového řízení	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb policejního prezidenta
Krajské ředitelství Policie České republiky	Skupina krizového řízení (3 až 6 osob, komisařů)	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb ředitele krajského ředitelství
Územní odbory	Skupina služební přípravy a krizového řízení (1 komisař)	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb ředitele územního odboru

Policista je v rozsahu potřebném pro splnění konkrétního úkolu policie oprávněn požadovat od orgánů veřejné správy, jakož i právnických a fyzických osob osobní a věcnou pomoc, zejména potřebné podklady a informace. Uvedené subjekty jsou povinny požadovanou pomoc poskytnout, pokud jim v tom nebrání zákonná nebo státem uznaná povinnost mlčenlivosti nebo plnění jiné zákonné povinnosti. Fyzická osoba rovněž nemusí poskytnout pomoc v případě, kdy by tím vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou.

Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR) je zřízen [zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky](#). Jeho základním posláním je chránit životy lidí a zdraví obyvatel a majetek před požáry, poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech a zajistit ochranu obyvatelstva. Plní rovněž v rozsahu a za podmínek stanovených **zvláštními právními předpisy** úkoly Ministerstva vnitra:

- [zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.](#) (zákon o IZS);
- [zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů](#);
- [zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů](#) (zákon o prevenci závažných havárií).

Hasičský záchranný sbor České republiky je tvořen [Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky](#) (GŘ HZS ČR) a [hasičskými záchrannými sbory krajů](#) (HZS krajů). V rámci svěřené působnosti Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky koordinuje [civilní nouzové plánování](#) (civilní nouzovou připravenost) a zabezpečuje oblast [havarijního plánování](#) a v rámci svěřené působnosti i oblast [krizového plánování](#) a [kritické infrastruktury](#). V oblasti [ochrany obyvatelstva](#) zabezpečuje a koordinuje činnost při plnění úkolů v této oblasti, včetně některých úkolů souvisejících s přijímáním a distribucí humanitární pomoci.

Hasičský záchranný sbor České republiky je správcem části technických systémů krizové komunikace na území státu, mimo jiné zabezpečuje provoz [jednotné evropské linky tísňového volání 112](#). Podílí se rovněž na výzkumu v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a krizového řízení.

Hasičský záchranný sbor České republiky je možné chápat jako „páteř“ integrovaného záchranného systému. Sbor organizuje přípravu složek integrovaného záchranného systému zaměřenou na jejich vzájemnou součinnost. Dále koordinuje záchranné a likvidační práce (ZLP); plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, stanovené Ministerstvem vnitra; zabezpečuje systém varování a vyrozumění; organizuje zjišťování a označování

nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření; organizuje a koordinuje evakuaci z místa povodně, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva; organizuje a koordinuje humanitární pomoc a organizuje hospodaření s materiálem civilní ochrany.

Zdravotnická záchranná služba

Poskytovatelem zdravotnické záchranné služby (ZZS) je podle [zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.](#) (zákon o IZS), základní složkou integrovaného záchranného systému, která za standardních, mimořádných i krizových situací poskytuje pomoc při ohrožení života a zdraví. V rámci aktuálně probíhající **reformy zdravotnického systému České republiky se zdravotnická záchranná služba dočkala samostatné právní úpravy – její činnost v současnosti upravuje [zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě](#). Podrobnější výklad k některým ustanovením tohoto zákon pak řeší [vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 240/2012 Sb., kterou se provádí zákon o zdravotnické záchranné službě](#).**

Zdravotnická záchranná služba patří mezi složky, jež zajišťují bezpečnost státu. Její funkce v systému jsou nezastupitelné. Kvalifikované ošetření desítek či stovek raněných je při řešení mimořádných událostí a krizových situací časově nejnaléhavější prioritou. Za mimořádných situací řeší následky živelních pohrom, průmyslových havárií a velkých dopravních nehod.

Za plnění úkolů Zdravotnické záchranné služby v rámci integrovaného záchranného systému i samostatně je podle zákona o zdravotnické záchranné službě odpovědné Ministerstvo zdravotnictví. Jeho odpovědnost rovněž vyplývá z ústavního zákona o bezpečnosti, který stanoví, že bezpečnost zajišťují záchranné sbory a že státní orgány jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti v rozsahu povinností, které stanoví zákon.

Stavy přímého ohrožení života a zdraví občanů vyžadují racionální a ekonomicky únosné využívání existujících kapacit zdravotnictví k poskytování přednemocniční a nemocniční neodkladné péče v zájmu dosažení co nejnižší úmrtnosti ohrožených osob.

Nástrojem pro způsob reakce poskytovatelů zdravotnických služeb na mimořádnou událost je proces trvalého [traumatologického plánování](#) všech zdravotnických zařízení na územním principu tak, aby byl zajištěn podíl zdravotnictví na havarijním plánu správního celku.

Zařízení Zdravotnické záchranné služby zřizuje kraj, který odpovídá za dostupnost, organizaci a zajištění činností zařízení Zdravotnické záchranné služby podle tohoto zákona ve svém územním obvodu, popř. právnická či fyzická osoba, které získaly oprávnění podle zákona. Ministerstvo zdravotnictví koordinuje Územní střediska Zdravotnické záchranné služby v krajích v případech, kdy mimořádná událost přesahuje rámec působnosti nebo je to nutné z odborných, popřípadě z kapacitních důvodů. Při koordinaci jsou střediska Zdravotnické záchranné služby povinny uposlechnout pokynů Ministerstva zdravotnictví.

Ozbrojené síly České republiky

Postavení, úkoly **ozbrojených sil České republiky**, jejich řízení, příprava a vybavení jsou dány zejména **zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky** (dále jen „zákon o ozbrojených silách“). Ozbrojené síly České republiky se člení na **Armádu České republiky**, **Vojenskou kancelář prezidenta republiky** a **Hradní stráž**. Armáda České republiky je řízena **Ministerstvem obrany**, jehož součástí je **Generální štáb Armády České republiky**, který zabezpečuje velení. Hradní stráž je podřízena náčelníkovi Vojenské kanceláře prezidenta republiky.

Základním úkolem ozbrojených sil České republiky je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly České republiky plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně, spolupracují s cizími ozbrojenými silami a podílejí se na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru účastí na mírových operacích, záchranných a humanitárních akcích.

Základem ozbrojených sil České republiky je Armáda České republiky. Kromě výše uvedených úkolů lze Armádu České republiky využít k:

- střežení **objektů důležitých pro obranu státu**;
- **plnění úkolů Policie České republiky**;
- **záchranným pracím a k odstranění jiného hrozícího nebezpečí**;
- letecké přepravě ústavních činitelů;
- zabezpečení letecké zdravotnické dopravy;
- zajištění letecké pátrací služby a záchrany;
- zabezpečování přepravy na základě rozhodnutí vlády.

Další prvky bezpečnostního systému

Specifické úkoly při zajišťování bezpečnosti na obecní úrovni plní **obecní policie**, která je orgánem obce zřízeným obecním zastupitelstvem. Obecní policie je dle **zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii** (zákon o obecní policii), ve znění pozdějších předpisů, orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Obecní policii řídí starosta, pokud obecní zastupitelstvo nepověří řízením obecní policie jiného člena obecního zastupitelstva. Obecní policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly, pokud tak stanoví zákon o obecní policii nebo zvláštní zákon. Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií České republiky.

S účinností od 1. ledna 2000 byly sjednoceny podmínky pro ustanovování **veřejných stráží** prostřednictvím [zákona č. 238/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů](#) (zákon o veřejné stráží). Ten nahrazuje někdejších pět stráží, tedy mysliveckou stráž, rybářskou stráž, lesní stráž, vodní stráž a stráž přírody, jednou tzv. veřejnou stráží, a komplexně upravuje její postavení, povinnosti, oprávnění a další záležitosti související s jejím zřízením a působením. Kromě veřejné stráže s postavením veřejného činitele mohou kraje zřizovat i stráže dobrovolné. Členem veřejné stráže může být občan České republiky starší 21 let splňující zákonem stanovené podmínky (bezúhonnost, zdravotní stav apod.). Ustanovení do funkce stráže vzniká jmenováním krajským úřadem a složením předepsané slibu. Oprávnění jednotlivých stráží jsou vymezena s ohledem na potřeby dané oblasti. Při výkonu služby se stráž prokazuje služebním průkazem. Nemůže-li stráž zajistit splnění svých povinností vlastními prostředky, může požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie České republiky nebo obecní policie.

Svoji úlohu v bezpečnostním systému České republiky sehrávají i **soukromé bezpečnostní služby**. Činnost soukromých bezpečnostních služeb, jako předmět podnikání za účelem dosažení zisku, je podle dosud platné právní úpravy koncesovanou živností ve smyslu [zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání](#) (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tyto služby jsou uvedeny v příloze č. 3 zákona jako koncesované živnosti „Podniky zajišťující ostrahu majetku a osob“, „Služby soukromých detektivů“, resp. „Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob“. Provozování uvedených služeb, v souladu s živnostenským zákonem, povolují živnostenské úřady, které za tím účelem vydávají koncesní listiny. Živnostenské úřady rovněž mají právo kontrolovat, zda vlastní provozování těchto činností je prováděno v souladu s platnými zákony, které oblast tohoto druhu podnikání upravují. Soukromé bezpečnostní služby, potažmo jejich zaměstnanci nejsou vybaveni zvláštními pravomocemi, jež by byli oprávněni v průběhu výkonu služby využívat. Jde o řadové občany, kteří jsou povinni dodržovat všechny obecně závazné právní předpisy vztahující se na tyto činnosti a v rámci výkonu služby je může kontrolovat Policie České republiky či obecní policie.

Důležitá role při zajištění bezpečnosti patří **veřejnosti (občanskému sektoru)**. Ta může mít podobu individuální či komunitární. Jde o dobrovolnickou činnost krátkodobou nebo dlouhodobější, prováděnou nevládními organizacemi či individuálními dobrovolníky.

Významnou úlohu z hlediska řešení mimořádných událostí a krizových situací přikládá právní úprava k bezpečnostnímu systému České republiky provázané spolupráci mezi **orgány krizového řízení** a subjekty, kterým jsou ukládány úkoly a povinnosti v krizových plánech těchto orgánů. Vedle **územních správních úřadů** jsou těmito subjekty zejména **právnícké osoby, podnikající fyzické osoby a subjekty kritické infrastruktury**.

Specifickou úlohu v bezpečnostním systému pak mají **hromadné informační prostředky**, které jsou povinny na požádání uveřejnit informace týkající se řešených rizik.

Rovněž **občané** a další **fyzické osoby** mohou mít uloženo řadu povinností a omezení. Na základě zákonů je možno např. uložit **pracovní výpomoc**, **pracovní povinnost**, poskytnutí **věcných prostředků** a strpět řadu **omezení** vyplývajících z vyhlášených či vyžádaných opatření orgánů veřejné správy, složek integrovaného záchranného systému a podobně.

@ Odkazy na další studijní podklady, určené k doplnění a rozšíření poznatků

- [Ilona Kloučková, Veřejné stráže v České republice](#)
- [Miroslav Štěpán, Úkoly obcí z hlediska ochrany obyvatelstva a požární ochrany](#)
- [Moravskoslezský kraj: Organizace krizového řízení v kraji](#)